- ڕاستە چونکە من هەم-
- لەبەرئەوەی کە نەسووتێیت؟
- نە، نەخێر لەبەرئەوەی مێش و مەگەزم پێوە نەنیشێت-
- هەر لەبەر ئەوە؟!
- نە، نەخێر نامەوێت هەنگیش شیلەم لێ وەرگرێ و بیکات بەهەنگوین بۆ ئەوانەی ئەیانەوێت بەر و بەرهەم و شیلەی هەموو ڕووەکێ هەر بۆ خۆیان بێت
- هەموو وەرزێ، هەر سەوزی و گوڵێشت سوورە؟
- بەڵێ چونکە خولیام لەسەر دایە و بڕوام لە دڵدایە
- باشە گوڵە ژاڵە ئەی بۆ کابـ...؟
- کابرای گۆرانی بێژی شاییەکەی میدیە و ئاشوور ئەڵێیت؟
- بەڵێ
- کاکە ئەمە خۆی هەروایە هەر شاییەک ئەگێڕێ و دوایی بە دەست بەتاڵی لەو سەرەوە دێتەوە، دەست ئەکات بەجنێو پێدانی من وا ئەزانێت من پاڵم بەوەستا کاوەوە ناوە و فرەیدونم لە جێگەی دا چەقاندووە!، وا ئەزانێ من میمکە میدیەم بەزۆر داوە بەمامە ئاشوور! وا ئەزانێ من پێش دەروێشەکانی مامە شێخ کەوتم هەتا گەیاندمنە قوللەی قاف!

وا ئەزانێ من جێ سەیرانی چوار چرام کرد بەخوێ ڕێزگەی فرمێسک و خوێن! ڕەنگە واش بزانێ من ئەم نیشتمانەم سەرەولێژ دروست کردووە، ئاوی بەرەو خوار بڕوا و بڕژێتە ناو دەریا گەورەکانەوە! یا من دەستم هەیە لەوەش دا کە نەزرگەکەی ئەم لابەلا بێ و ڕووی لەو دەم کەلە تاریکانەبێ کە ڕووناکی ڕۆژ ئەخۆنەوە بۆ سەیر... کە چادرەکانی (ئای پی سی) شەماڵ لوولی ئەدا، ئەم هەر جنێوی بەمن ئەدا وەک تۆ ئەڵێیی... خە...؟

- ئەی چۆن؟...کە لە شاییەکەی ئەم دواییە گەڕایەوە دەستە بەرەیەک نانە ڕەقیشی پێ نەبوو، دەهۆڵ کوتەکانیشی لێ تەکینەوە
- ئەی ئێستە...؟
- ئەیەوێت وەکو خورووکی چەپڵە بچێتە ناو لەپی ئەوانەی کە هەر شایی بێت ئیتر تەماشای سەرچۆپی کێش ناکەن سێ پێیی ڕەشبەڵەک دادەکوتن
- ئەی تۆ ئێستە ئەڵێیی چی؟
- هەتا ڕێگەی ڕاست بەدی نەکەیت و ئەنجام ڕەچاو نەکەی هەنگاو هەڵمەهێنە، کە هەنگاوت نا بڕۆ بڕۆ قسەیەکیش دووجار مەجووەوە لە قسەیەکیشدا دوو ڕا، فڕێ مەدە لە شاییشدا هەڵمەپەڕە

تا نەزانی سەرچۆپیکێش کێیە و بەرەو کوێت ئەبا بەکام بەزم
منیش بۆیە ڕووسوورم چونکە تاڵم و مێش و مەگەزم لێ نانیشێ

با گۆرانی بێژ بکوتێ دەهۆڵی
پشت بکاتە من، ڕوو بکاتە چۆڵی
ژاڵە ئەڵێ شیلە نادەم
مێش و مەگەز لەخۆم لادەم- شیلە نادەم-

***

شەمی خۆم

١٩٧٨

دەچم کاکە دەچم بۆ لای شەمی خۆم
دەزانم من لە ئەمڕۆوە خەمی تۆم

کزەی لێیی دام کزەی گەرم و جگەر سۆز
نمای عەشقم سەری ناخات لە ئاسۆم

بەرەو پیریی دەچم، ڕێگەم بزانە
کە بارت خست، نەکەی ماتەم بخەی بۆم

لە هەورازی گڕی ئارام کە دەخزێم
ئەبینم خۆم لە ئاخێزام و ئەشڕۆم

کە ڕێگەم گرت، وتم با شەو درێژ بێ
قەڵای مێردانە ژەنگ نادا لە ئەژنۆم

شەمی شیرین... کە پەیمانتم لەبەر کرد
لە بیرت دێ وتم: شەیدایە ئەوتۆم...

لە ڕێگاتا ئەسووتێم و ئەبرژێم
لە چاوانما نمەی ئازارێ ناشۆم

لە غوربەتدام، وەکو نەی بم، دەناڵم
خەمی تازەم ئەوێ، من کۆنە ناخۆم

ئەگەر ئاسمانی زوڵفت هات لەسەردا
ئەمن ئەو کێلگە دێرینەم بەتاپۆم

لەژێر زەخـــــمی هەزار بارا شکست بم
کــــە چاوی من لەتۆدا بێ، بەرەو تۆم!

***

گردی زەعتەر

١٩٧٦/٧/٢٦

وا ئەزانم دەریا لووشی و پەیت نییە
دەروونێکی، هەرچی جەنجاڵیی دنیایە وا گێژ ئەخوات لەناو دڵتا
هەرچی دۆزەخ هەیە ئەمڕۆ چنگیان داوە
لەگەڵ پۆپەی لق و چڵتا

***

ئاگر کوژێن، ڕێ برانە، ڕێ قاتییە
جێگەپێیەک بێ ئاگربێ... وەکو کۆرپەی ئاواتییە
لەوێ وەرزی قوتابخانە پانزە مانگە، نەهاتییە!

***

نەنە (ئەرزی) باوەش گەورە، لە دامێنتا ئاگر کڵە
(گەلگامش)یش تیایا قاڵە
لەناو چاویا گۆڕستانێک ئەڕوێ، ئەکشێ، بێ قەواڵە
گۆڕهاوێژان بۆ (ئەنکیدۆ) گۆڕ ئەهاون
لە جەنگەڵی دار خورماوە
یەک لە دوای یەک چنگ لە چاون

***

گردی (زەعتەر) ئاخۆ دووریت؟!
ئاخۆ سەوزی، زەردی، سووریت؟!
ئاخۆ چاوی، ئاخۆ دڵی؟
ئاخۆ پشکۆی، ئاخۆ گوڵی
ئاخۆ چۆڵێکی ئاموونی؟
یاتۆ وێنەی ئەو ئاوارەی...
هەرچی گورگێ پەپکەی داوە لە پەیکەری ئازادیدا
لەتۆ چیرە و پێت وەڕیوە و، پێت ئەوەڕێ
هەرچی خۆی لە کورسی توندکا
پێت زەڕیوە و پێت ئەزەڕێ،

هەرچیش پەیام دەستنووس ئەکات
لە گۆشتی بەر پێی ئەو ئەخوات
هەتا پێیەک بەرەو ماڵی باوان نەبات
داری (ئەرز)یش لە ڕێگەیا سێبەر نەکات!

***

ئەوساکە (شام)ڕێی مەحشەر بوو
جێی پێوانی خێر و شەڕ بوو
ئێستا (شەمخەی)ی دارزاوە
هەتا (زەعتەر) بەپانایی ڕێی هاتوچۆ ڕاکشاوە
سێ دروشمەی لەسەر داوە
هەرچی داوێن پیسی شارە تێی ئاڵاوە
لەسەر ڕان و سینگ و مەمکی
هەزار کۆڵگەی لێدراوە
بەرەو زەعتەر مەرگ بارانە
شەمخە شادێڵی شارانە

***

گردی (زەعتەر)...!
وا لە تۆوە هەرچی ڕێگە و بانە دیارە
تەنها ڕێگەی لوولە تفەنگ نەخنکاوە
تەنها فیشەک لە ڕێگەدا
بۆ هیچ کەسێ نەبچڕاوە.

***

١٩٧٥ی ئافرەتان

١٩٧٥/١/٢٨

لە تەلیسمی ئەفسانەدا
لە یادنامەی ڕۆژانەدا...
هەر نیگارە دێت و دەڕوا و تۆ هەوێنی
هەر خامەیە...
لە هێڵی ئەشک و خەندەیا خۆت ئەنوێنی
هەر دەفتەرە...

تۆ گەوهەری پوخت و پاکی لێ دەردێنی
هەر باخچەیە هەر باخ و ڕەز
بە نەورۆزی سۆزی گەرمت
لەژێر چنگی بەستەڵەکا ئەی هەژێنی...

***

من تۆم بینی... لەگەڵ کاوە
کوورەی دڵت بۆ تاو ئەدا
کلی خوێنی سەر بڕاوت لە چاوی زەرد و کاو ئەدا

***

من تۆم بینی...
لە دامێنی شوورا بەخوێن تەنراوەکەی لای -ڕۆما-وە
باڵات بەسێدارەوە بوو ئەشەکاوە
من تۆم بینی لە کوێربوونی چاوی سووری - باستیل-دا بوو
دڵت لەناو دارستانی نێزە و قینا هەبروون ئەبوو
لەناو هەڵپەی ڕابەراندا!!
چێژی عومرت بێ نوون ئەبوو

***

من تۆم بینی
لە سیمفونیای (ئۆرۆرا)دا ئاوازێک بووی ئەزڕایتەوە
لە دوای تۆفان دەرگایەک بوویت
بۆ پەیامی دڵ و ئاشتی ئەکرایتەوە

***

من تۆم بینی
لە شەپۆلی ڕۆژی ڕەشی شارەکەما
کە مەرگ و چاو تێکەڵ ئەبوون،
بەئەشکی سوور...
سەری تاڵی ڕێگەی هیوات ڕەنگ ئەڕێژا
بۆ ئاسۆی دوور

***

لەناو گێژاوی غوربەتا بەستەی دڵدار
خۆی ئەگرێتە دامێنی شار

سەرخۆشێکە سەر لێ شێواو
پەتیارەیە
بەدوای تاپۆی ڕەشی خۆیا ئاوارەیە
لە ڕێگەی دا هەر تۆ دیاری
لەبەر چاویا هەر تۆ شاری
کە تۆی بینی خۆی دیبیەوە
تاپۆی ڕەشی دۆزیەوە

***

ئەو ئاوازەیت وەک خوڕەی چەم
گەردوون ئەتلێ و نابڕێتەوە
لەبەر پێتا لووتی نەمان
بەرووی شەرما ئەدرێتەوە
پێکی پڕی دەستی نازت
لە ئاهەنگی ئازادیدا
وەکو مژدە ئەخورێتەوە
گرێی دڵت وەکو ئاسۆ
پڕ بەم دنیا ئەکرێتەوە

***

خانمەکانم...
خۆشم ئەوێن
وەکو ئاووهەوای بەهار
خۆشەویستی من و ئێوە
تابلۆیەکە تازە نیگار

***

چاوەکانت دوو هەڵۆن و وان لە هێلانەی گوڵا
ئێستە ئامادەن بەجووتە بەن بەسەر کۆتری دڵا

***

بەمیوانی خەمیشت بم وەکو خۆت جوان و نازارە
خەمی تۆ گشتی خۆم ئەیخۆم ئەگەر کێشی هەزاربارە

***

ڕەقیب ئەیوت کل و کلتور شکۆفەی چاوی تۆی بازە
دەبا کوێرایی چاوی بێت کە ئێستا چاوت بێ نازە

***

نەورۆز و ژوان

١٩٧٥/٣/٢١

*ئەم هۆنراوە لە ئاهەنگی نەورۆزی **١٩٧٥**دا لە زانکۆی سلێمانی خوێنراوەتەوە و لە گۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ)ی ژمارە (٤١) **١٩٧٥/٦/٢١** بڵاوکراوەتەوە.*

دەستت بێنە ئەی کیژی جوان
گوڵ بەدەمە جێگەی ژوان
بەفرمێسکی وشەی کوردی
من گەردانە ئەهۆنمەوە بۆ گەردنت
شیعر ئەدەم لە پەرچەمت
ڕۆژی هاتوچۆ کردنت
دەستت بێنە وەکو خامە
شاعیر دڵی شووشەی کامە
شاعیر هەستی وەک نەمامە
شاعیر هەموو لەشی زامە
شاعیر و زام؟
شاعیر و کام؟
شاعیر لە کێڵگەی زاماندا
کام ئەڕوێنێ
پەیام شیعر و خوێن ئەدوێنی
دەستیان لەناو پرچی دێرا تێکەڵ ئەکات
وەک دۆست ویار
وەک وشە و زار
شاعیر ئەگەر زامی نەبێ کامی نییە
پشکۆی وشە ئەگەر بەناو زامدا نەیێت
تامی نییە

***

لەسەر بەرکۆشەکەی کاوە،
ئاڤێستای گڕ هەڵکرابوو وەک کڵپەی زام
بۆ پێشمەرگەی وشەی یاخیی کۆڕی پەیام
بەگوڕ فڕی بۆ سەر کێوی قورسی سزا

شاپەڕێکی بەناو چاوی حەقی وڕا
وەک تیر چزا...
– ئەم ڕۆژی ساڵی تازەیە نەورۆز هاتەوە
جەژنێکی کۆنی کوردە بەخۆشی و بەهاتەوە– پیرەمێرد

***

دەستت بێنە ئەی کیژی کورد
من دەفتەری مێژووم پێیە
بۆتی ئەخوێنمەوە ورد ورد...
زەمان دەور و بەری زامە
تەمەن گێژی ناو ئەنجامە
نووسراوێکم وەکو نوشتە قەدکردووە
دوو سێ جارێ ڕێی قووت دانم بۆ بردووە
ئەیخەمە ناو پەڕەی قورئان لە ماڵەوە
بەبەرگی سوێنی تاڵەوە
ئەیخەمە ژێر بەرماڵەکەی دایەگەورە
سەری ئەچێ نوێژی ناچێ...
کە بەرتیلی دەنگ نەکردن لە دەستیایە، جێگە ماچێ!
بۆ سەر لەم خەڵکە تێک بدەم
کاسەی شکاو لە پێک بدەم
ئەی کیژی جوان دەستت بێنە
من ئەمەوێ بچم بۆ شاخ
من ئەمەوێ بچمە ناو باخ
من ئەمەوێ ڕووتوقووتبم ئاوی تاڤگە
بەسەر سەرما بێتە خوارێ
من ئەمەوێ خۆم هەڵکێشم لە دەروونی گەشی جارێ
من ئەمەوێ لووتم نەدا لە سەهۆڵی لا دیوارێ...
پەشیمانیی بەشاخەوە لێ ببارێ
من ئەمەوێ بێم و بچم بەناو وشەی کوردستاندا وەکو خامە
من ئەمەوێ بیدۆزمەوە هەرچی پیتی ئێش و زامە
بیکەم بەسەر مەشقی نامە
شاعیر شێتە... گوێی مەدەنێ

هەرچی گردە لەناو دڵیا هەڵی کەنێ
قسە لە شێت یا لە مناڵ...
با بێمەوە سەر قسەی خۆم
ئەی کیژی جوان من شێتی تۆم
نەورۆز لە گوێی ساڵا دەرهات
چپە لەگەڵ کاوە دەکات
تۆ بەگەرووی منا هاتی بۆ سەرزمان
کفرم نەکرد...
بۆچی تۆشیان وەک من ڕمان؟!
هەر دوێنێ بوو جەژنەکانی دەوروپشتم
خۆیان لە من ئەشاردەوە
جوێنی دەمی وشکی خۆیان
بۆ چاوی من ئەناردەوە
پێیان وتم بووە بە...
بۆ گیرفانی بەیاننامە نهێنییەکان ڕاوی بنێن
هەر ڕۆژێکی لێ بووەوە ناوی مەنێن
ئا... کچی کورد دەستت بێنە
لەناو دڵما خەم برژێنە
– دەسا ئەی خەم دەسا هاوڕێی شەو و ڕۆژ و هەموو ساتم
دەستت ڕابگرە بۆدەستم زەبوونم ڕوو بەڕووت هاتم
لە مەیخانەی شەوا بابێ مەیی خەستی هەزار ساڵە
لە تاڵاویا وەهام گێژکە نەزانم عومری خۆم تاڵە!
شاعیر شێتە؟!...
خوا نەتگرێ دار و دیوار گوێیان لێتە!
ئەی کیژی جوان وا نەورۆزە کوا جەژنانەم؟
ئاش وەستاشبم کوا ئاشانەم؟
دێوانەشبم کوا ئاسانەم؟!
منیش وەک تۆم لە خەیاڵتا پێ دائەنێم...
کە ڕووباری هۆرە هات و لەبن ڕوودا ڕژایە گوێم،
-ئەو ڕەنگە سوورە بوو لە ئاسۆی بلّندی کورد
مژدەی بەیانی بۆ گەلی دورو نزیک ئەبرد– (پیرەمێرد)

ئەی ئەهریمەن دەرگای گوێی خۆت بخە سەرپشت
کتێب ئەڵێ تۆ نەورۆز و شاعیرت کوشت
تۆ کچت کوشت!
– تا ئێستە ڕووی نەداوە لە تەریخی میللەتا
قەڵغانی گوللە سینگی کچان بێ لە هەڵمەتا– (پیرەمێرد)
ئەی کیژی جوان
بۆم بێرە ژوان
دەم و چاوی تۆ ساڵێکی پڕ نەورۆزە
منیش چۆغەم لەبەردایە
کلاوی خولیای دڵدارم لەسەردایە
چاوم والە باخی بەردار!
وەک باخی تۆ تەڕو بڕبێ
چاوم وا لە گوڵی گەنم
وەک پەرچەمت پەخش و پڕ بێ
چاوم وا لە نیشتمانم،
لە گۆچانی نەڕەی شانم
چاوم وا لە شیعرەکانم
لەناو کێلانی خنجەرا
ڕاهێنانی دوای وانەکان ئەدەن لە سەنگ
بەپێوقوومی ئازارەوە ئەدەن لە زەنگ
گوڵی نەورۆز بەئاوازی یەکی ئایار
پاراو ئەکەین...
لەناو خەندەی کوردستانا
هەزار جەژنی پڕ لە ئەوین ڕەچاو ئەکەین
لە ئاونگی گڵکۆی شەهید
کلی خۆپریزگەی چاو ئەکەین
وەک (پیرەمێرد) ڕوو لە چیا ڕوو لە کەژ و لە کاو ئەکەین
– ئەوا ڕۆژهەڵات لە بەندەنی بەرزی وڵاتەوە
خوێنی شەهیدە ڕەنگی شەفەق شەوقەداتەوە
***

کیژێکی جوان

١٩٧٣/١/١

کیژێکی جوان...
هەر بەڕێکەوت...
لەپێش دەمما چەمایەوە
لە ئاسمانی سینەیەوە
چەتری مەمکی کرایەوە

هەردوو چاوم وەک پەپوولە
بەرەو گوڵۆپی مەمانی
هەڵفڕین و تاسەم بەهیچی نەزانی

ئەمجا بوون بەهەنگەژاڵێ
نیشتن بەخونچەی مەمەوە...
وەکو خاڵێ

گەڕانەوە و
بینم تاسەم وەکو ئاگر
لە ناخ و گیانم دەئاڵێ

ئەوسا چاو و دەست و دەمم
وەک منداڵی پیاوی نەدار
کەوتنە باخی سێو و هەنار

لقوپۆیبیان دا بەیەکاو
مەمەکانیان داکرۆشت و
لە چڵەوە سووک بازیان داو
هەڕایان کرد هەتا ناو شار
***

بەبۆنەی لادانی تارا لەسەر پەیکەری شاعیری مەزن حاجی قادری کۆییەوە[١]

١٩٧٣/١١/١٥

حەرفی کوردیی، گیانی کەی بوو پێش ئەوەی تۆ دەرکەوی؟!
تۆ بەپرچی ڕۆژی ڕوونا بۆ نیگای بیر سەرکەوی،
قۆڵی مەردیی هەڵبکەیت و پێشەوابی و بەرکەوی
مامە حاجی ئەو تەوژمەی دات بەحەرف و بیری کورد
وای شەپۆل دا تۆ ئەمێستا پێشی سەد ڕەهبەر کەوی
کاتێ دنیای ئەم گەلەی تۆ یەک تروسکەی تیا نەبوو
دەستی شەوگاری دڕندە قەت لەبینی جیا نەبوو
لەم سنوورەی بێ سنووریا بێ قەباڵە و یانەبوو
مامەحاجی، ئەو چرایەی تۆ هەڵت کرد بۆ ژیان
دای لە چاو و چاوگە دەرکەوت پڕ لە خوێی ئەفسانەبوو
کاتێ پێیان نایە بینی شیعری کوردی و هاتوچۆ
گۆشتی برژاوی دەروون و قیمەکێشی جووت بڕۆ
ماری زۆڵف و تیری برژانگ وەعد و پەیمانی درۆ
مامە حاجی شیعری تۆ بوو بانگی ئەم خەڵکەی ئەکرد
تیشکی ئاسۆ، باسکی ئیشە، بۆ بەیانی ڕۆژی نۆ
کاتێ لەم خاکە بەتەنها دەنگی قرخی تەیلەسان
بۆنی جادوو قرچی تەزبیح هەڵمی یاهوو، هەڵ ئەسان
ئەم وڵاتە پاکژێک بوو بۆ لە وەرگای ناکەسان
مامە حاجی نوکی خامەت وەک بروسکە دای لە شاخ
تاڵی تەزبیح پێچی مێزەر تۆپی ڕیشیشی پسان
ئەو دەمەی کورد ڕووی لە دەرگای پان و دەست و پا ئەسوو
بۆ هەموو قیلێکی فەتوا و خوتبە کانیش دائەبوو
بۆ دەوامی تەختی زۆردار هەر دەسەودۆعا ئەبوو
مامە حاجی دەنگی تۆ بوو جوێنی بەو قیلە ئەدا

[١] ئەم هۆنراوەیە لە شـاری کـۆیە لەپێش دەم پەیکەری حـاجی شـاعـیـردا لە ئاهەنگی لادانی تـارا لەسـەر پەیکەرەکەی خوێنراوەتەوە.

خەنجەری لۆمەی کوشندەت ڕووی لە سەد فەتوا ئەبوو
کاتێ فیڵ و دەس برین و خۆپەرستی پایە بوو
نۆکەریی زۆرداری خۆێن مژ بۆ گەلێ کەس مایەبوو
چاوی خامە و دێڕی تۆمار ڕووی لە دەست و سایەبوو
مامە حاجی خامەکەی تۆ دێری بۆ زۆر ڕانەخست
مانگی تۆ، ماو، دێڕی سەر شۆڕ وەک حەپەی سەگ زایە بوو
کاتێ هێشتا دەنگی ئازاد ناوی ئازادی نەبوو
ئەم دەسەی کورد لەو دەسەی کەی تێغی زۆرداری ئەسوو
بەردی دیواری سنوورمان هەر بەرەو خۆ، ڕۆ ئەچوو
مامە حاجی باوەڕی تۆ بانگی یەکێتیی ئەکرد...
شێری مەیدان خۆت و ئالآت بێ کەسی تر دوو بە دوو
پێشەوای حەرفی دلێر و خوای وشەی بێ باکی کورد
حەرفی کوردی: شیعری کوردی ناو نیگاری خاکی کورد،
جێ دەسی تۆی پێوە دیارە، ڕابەری ڕێی چاکی کورد
وەک قوتابی وام لە ڕێتا دەست لەسەر چاوی هیوا
شاعیرێکم ڕابەرم تۆی بۆ مەبەستی پاکی کورد
دەنگ دلێرین خۆم و حەرف و شیعرەکانی پڕ هیوام
وا مەزانن شاعیرێکم بێ مەبەست و بێ خووام
بۆ هەژاری کوردە بەستەم من بەهەر سۆزێک دووام
شەرمە بۆ هەر شاعیرێکمان ڕێ بەدێیی تۆ نەکات
مامە حاجی شایەتم بە من لەسەر بنجت ڕووام
خاکی غوربەت تۆ ئەزانی کێ لە دڵتا نوستووە؟!
ڕابەری ڕێی میللەتێکە دادی بۆ تۆش ویستووە
ئەو شەهیدە شۆڕەسوارە باوەڕی هەڵکردووە
پێکی ئازاری ئەنۆشین کەس نەدا ئازاری ئەو
مامە حاجی ڕەهنمایە و نامرێ هەر زیندووە

***

دێوانەیی

١٩٧٣/٧/١٢

جوانە وەک تۆفان بێرە ناودەنگم
بروسکەت بدە لە شەوی زەنگم
با تیلەی چاوت چاوم لەت بکا
با تالّی زوڵفت نەوسم پەت بکا
زریکەی قاقات هەستم کڕ بکا
تیغی لالووتیت ڕێزم شڕ بکا
بەقسەی ڕەقت بمدە بەر ئاگر
هیچ، کۆم لێ مەکە، تاو لە تاو زیاتر
بمهێنە و بمبە بمدە بەدارا،
بەنووکی نێزەی زمانی قارا
وەکو گەرداو و تۆف و ڕەهێڵە
ڕام بدە تۆزم لێ جێ مەهێڵە
چونکە من خەفەی پەستی و بێ دەنگیم
چونکە من دژی سێبەر و مەنگیم
چونکە دوژمنی ئارام و قوورسیم
تێریم لاشەرمە، من نەوسی برسیم
نامەوێ جێگە وچیە و ڕاز و ناز
چاوەڕێی ڕقم لە خەنجەر و گاز
تف لە نزیکیی ڕێی دوورم ئەوێ
کڵپەی ناو گەرووی تەنوورم ئەوێ
ماچ بۆ بێ ددان، من گازم ئەوێ
من مەلی دڕی وەک بازم ئەوێ
بەدەنووک دڵم شڕ و وڕ بکات
بەمۆنی و گرژی چاوم پڕ بکات
ئەو دنیا خۆشە، ئەوساتە خۆشە
عارەقی حەیا دواپێکێ نۆشە

***

گۆران

لە یادی هەشتەم ساڵی کۆچی گۆرانی نەمردا

لەتانوپۆی گوڵی کاڵای بە کوردی تازە چنراوا
لەناو سەرمەشقی نووسینا لە وێژەی پوختی ژەنراوا
ئەبینم تاڵی ئاوریشمت وەکو ئەستێرەیە و دیارە
بەروبوومێکە هۆنراوەت، کە ئەمڕۆشی وەکو پارە
لەناو باخچەی وشەی جواندا گوڵی تۆ بۆ هەموو وەرزە
لەسەر ڕووی مانگە ورشەی دێت ئەوەندەش پایەکەت بەرزە
لە دێڕی زەرد و ژاکاوا وشەت پاراو ئەکات پیتی
لەپێش مندا وتی وایە ئەوەی بینیتی، ناسیتی
وەکو ئاوازە حەرفی تۆ لەژێی دەنگی هەوا خۆشا
وەکو سیحرە لەناو خولیای سەری گەرمی سەدا خۆشا
لەناو تاڤگەی قژی زەردی هەزار قژ زەردی چاو مەستا
لەسەر لێوی تەڕ و ئاڵی وشەی ڕازاوی هەڵبەستا
گزنگی نوکی خامەی تۆ شەپۆلێکە و لەبن نایە
گرنگە وێنەکێشانی لە پەنجەی کرچی من نایە
لە زاری بولبولی کوردیی بەداو جێ چینە پەنگاوا
لە قوڵپەی زامی سەد ساڵەی هەناسەی ڕق نەخنکاوا
جریوەی هەستی تۆ هێشتا کلیلی تاری سەد دەنگە
تریفەی دێ لەنێو دەسدا تەلای خاوێن و بێ ژەنگە
لەناو زیندانی سامناکا کە ئەت ناڵان بەهێز و تین
لە گوێ پێ چاڵی مەرگیشا سروودێ بوو بەکامی ژین
لە گشت دێرێکی نووسینا خەمی کوردت لە خاتربوو
لە پرسەی مەیتی کۆریا دا وتارت پڕ لە ئاگر بوو
لەلای جاندارکی پەرتووکا لە (ماکارسی) تفێکت کرد
لەناو چاویا وەها چەسپی نەشۆراوە هەتاکوو مرد
بروسکەی پیتی ئاگرینت لە دەریای هەوڵی بێ پەی دا
لەناو شڵپەی شەپۆلایە و خەریکە ئاگری کەی دا
لە باخی شای ستەمکارا گڕی شیعرت گوڵی سوورە
لە بیری نەوتی زۆر قووڵا ئەسووتێ ئاگرە و نوورە

ئەبچڕێنێ پەتی جەرگی بتی نەوتینی خوێناوی
کە نەیتوانی لەڕێت لادا بەرەو ئامانج و پێناوی
سڵاو بۆ تۆ، سڵاوی من کە چاوم هەر لە ڕێگاتە
لە چاوما دام ئەنای ئەوسا، دەروونم ئێستە جێگاتە
لە کاتێکا کە یادی تۆ لە ئینجانەی دڵم دایە
بەرامەی هۆش و هەستیشت لەناو باخچەی گوڵم دایە
پەیامی شیعر و گۆرانیم لە ناخی دڵمی نووسیوە
بەشانازیی ئەزانم من، کە گۆرانم بەچاو دیوە،
هەموو کوردێ، ئەوەی پێنووس لەپەنجەی دەستی ئاڵاوە،
کە بۆ سوودی هەڵێکی خۆی بەشیعرا هەڵنەکاڵاوە،
ئەوەی شیعری وەکو تۆێشوو لە پشتا بوو لە برسانا،
نە پێ دزکەی ئەکرد لادا، نە ئەشگریا لە ترسانا،
ئەوەی هەر سەر لە ئێوارە، لەناو خەودا سەر و چاوی...
نەپێچاوە کە خۆی کەڕکا لەناڵەی حەرفی سووتاوی،
کە ئەمڕۆ یادی گۆرانە وەرن تەختی خلوود بێنن
ئەوی نووسراوە بۆ گۆران لەوێ دا گشتی بڕوێنن
لەسەر گڵکۆی، خەمی بیرچوونی هەشت ساڵەی لە ڕووبسڕین
بەفرمێسک و وشە و هەڵبەست، هەزار وێنەی گەشی بگرین

***

شێتیی شاعیر

١٩٧٢/٢/٢٢

بەبرژانگی خۆرەتاوا
گڕی شەوی نەورۆز دێنم...
ئەدەم لە دەرگا و پەنجەرە،
ئەدەم لە پێڵووی باڵ شکاو
ئەدەم لە حەرفی لێو پواو،
ئەدەم لە شیعری سەرخۆشی
ناو باوەشی خەیاڵی خاو
ئەدەم لەپێچکەی تەختی قورس

ئەدەم لەمانشێتی درشت
لە ئیشەڵڵای زۆر بێ بڕشت
ئەدەم لە کۆڵان و شەقام
ئەدەم لەبنی کوولەکە
ئەدەم لە پەترۆی سەری زام
من شاعیرم،
من دێوانەم، پەل ئەهاوم
دەس ناکەم بەچەتری چاوم
پەڵ ئەهاوم
وەک شێخ ڕەزا جنێو ئەدەم
دەس بەدەمی سەگا ئەکەم
بۆ قافیە و کێشی ئەمیر
ڕائەکێشم ملی حەمیر
وەکو فەرهاد،
بۆیەک تیلەی چاوی شیرین
هەزار خەسرەو بەپەن ئەکەم
هەزار کێوی بێستوونی ڕێز
بەڕەشەبای تانە و تەشەر
بن کەن ئەکەم
من شێتێکم وەک (ئەوڕەحمان
پاشای بەبان)
قومێ بەفراوی کوردستان؛
ناگۆڕمەوە
بەمۆڵکی ڕۆم، تەختی عەجەم،
نایگۆڕمەوە
بەسەد دەردی ناسۆرمەوە
وەک (مەولەوی)
بۆ چاو ڕەشێکی لای دەوار
بۆ ڕووی گوڵێ لێی باری بێ
بزەی پرچی سوورە چنار
هەزار بەستە هەڵ ئەبەستم

هەزار قەڵەم ئەتوێنمەوە
هەزاران جام ئەزرێنمەوە
شێت تر ئەبم
ترسی- ئەلەست- ئەکوژێنمەوە
وەکو (حەمدون)
بەیاخی لەشکری غەزا شیتاڵ ئەکەم
ئەیکەم بەپەڕۆ بۆ کلاش
لەگەڵ میری ڕەواندزا
فتوای ڕەشی پێ ئەشێلین
دەمودانی دێرەکانی
لەجێ بەزمی ڕەشبەڵەکا
جێ ئەهێڵین
وەک (شێخ مەحموود)
نەک مێزەرم،
پێڵاوەکەم توند ئەهاوم
بۆ ئەو کەسەی لە مەرقەدی باوە گوڕگوڕ
بێژنگ ئەداتە بەرچاوم
وەکو (حەمدی)...
دیاردی ئەکەم
لەناو ڕیشی تۆپ و چرا
هەزار شەیتان هەڵ ئەسێنم
دەرگای خەڵوە ئەڕووخێنم
بەگوێ تەپەی زاهید ناکەم
ڕازی عەشقی خۆم هەڵدێنم
وەکو (بێکەس)...
هەموو بەهەشت
ئەدەم بەچێژی جامێ مەی
سەرم گێژکا
وەکو (گۆران)...
بۆ قژ زەردێکی بەردەرگا،
بەنێو نیگایا هەڵزنێم

خۆم ببینم چەند مەزنم
وەک بولبولبی وشەی کوردی
لەناو قەپی زنجیریشا
هەزار فەرهەنگ چینە ئەکەم
حەرفی ناسک هەڵ ئەچنم
وەکو (قانع)...
بۆ نانێکی جۆی بێ سێبەر،
لەناو ئاشا،
دەوەن بەئاش ئەنێمەوە
پشکی سەرچیخی قوربانیی
بەرشەق ئەدەم
بۆ کوێرایی چاوی واعظ
خاتو شەیتان ئەخوێنمەوە
مافی نەوسی کپ کراوم
لە ڕاو ڕەوشت ئەسێنمەوە،
وەکو (وەلی)... ئەبم بەشەم،
ئەسووتێم و ئەتوێمەوە
بەسەر خۆما ئەڕژێمەوە
لەو سەرەوە وەک مەشخەڵان
بە چوار لاما ئەشنێمەوە
وەکو بەرقی دڵی (مەحوی)
لە ئاویستای کورەی کاوە
هەڵ ئەقوڵێم
بۆ کوڕوکاڵ،
بەستەی تازەی شێتیی ئەڵێم
من شاعیرم...
حەرفم هەیە وەکو پەڵە
حەرفم هەیە وەکو شنە
حەرفم هەیە زۆر بچووکە
دەریایەکە شەپۆل ئەدا
چیایەکە زۆر مەزنە،

من شاعیرم...،
زمانم زەنگی کوردییە
لاوک ئەڵێم بۆ گەلی کورد...
لە غاری مەغریب دەنگی دێ
قوڵەڕەشێک سەرخۆش ئەکا
لە خڕکە بەردی شیعری من
پڕکۆش ئەکا
سەر و گوێلاکی پەیکەری
داوێن پیسی- خوای ئازادی-
پێ ئەشکێنێ،
هەرچی درۆی بۆ وتراوە...
لەناو دێرا ئەیڕژێنێ
من شاعیرم
دەنگم لەو بڕیارەدایە
بۆ باخی زەیتوون و لیمۆ
ئەڕواتەوە
بەئاوی شیرینی (یافا)
شەرمی بەزین ئەشواتەوە
من شاعیرم برسیم ئەبێ
من شاعیرم سەرمام ئەبێ
دڵم سۆزی زوو پێ ئەگا
دڵم ئێشی زوو پێ ئەگا
هەستی من سەرزاری نییە
وا لە ناخی بنج و ڕەگا
بۆ بتخانە پەڵ ئەهاوم
بۆ مەیخانە گوڵ ئەهاوم
بە دۆترشی مەشکەی ژەنراو
خوماریی خۆم نارەوێنم
پۆپەی لقی ڕوو لە خۆرم
ناخەفێنم
من نامرم... من ئەمێنم

هەموو ساڵێ بەزمی تازە
لە ڕەشبەڵەکی نەورۆزا
بۆ مرۆڤی کورد ئەخوێنم

***

ئەو چیرۆکەی هەتا ئێستا دوایی نەهاتووە

لە مێژەوە... شوێنی هەڵگرتووم وەڵام
کەوتۆتە دوام،
لە کتێبی زەرد و زلا
لە کاوێژ و دەم و پلا
وەکو داخێک چزا بەلێوی ژانما
بۆیە منیش حەرفەکانم
کرد بەدەفێک لە شانما
حەی... هوو... ڕووم کردە ئاوایی
لەسەر سەکۆی بەر مزگەوتا ،
پەنجەم دا بەکەللەی دەفا
پەند دەرپەڕی لە پێخەفا
قریشکانی... جەجاڵ، جەجاڵ
تۆپەڵەیەک جوێنی هێنا
ناخنییە دەمی شەماڵ، دەنگم نەبا
گوڕی لێم بەست وەک ڕەشەبا
لە ئاگری نەمروودەوە
هەتا عەسای دەستی مووسای بەتاو هێنام
وەک سێدارە لە گۆڵگۆسای توند هەڵپێچام
لە کەعبەدا کردمی بەبت
تا لە شیوی (یەهیموون)دا بمتەزێنێ
لەپاش خوانی خەلیفەدا بمرزێنێ
بەسەرسینەی کەنیزەکی دەستا و دەستا
بمرژێنێ،
لەپاش ماوەی مووچرکێکا
بەسەرخۆشی بمزرێنێ
هەزار مەعقوول و مەنقوولی دا بەڕووما

هەزار ناتۆرەی گرتەوە و
دای بەشوێن پێی ئێستە و زووما
ئاوایی لێ ورووژانم
دەفەکەم کردەوە شانم
وتم ئێستە من ئاوارەم
سەڵایەکی بێ منارەم
خۆم لە خۆما گێژاوێکم
دوو سەر و تاقە چاوێکم
دوو سەری تاقە داوێکم
کام سەر بخەمە بەر چاوم؟
کام سەر هەڵکەمە سەر ناوم؟!
وەڵام وەک گل هاتە چاوم
شۆڕ بووەوە بۆ هەناوم
- تۆ پەروەردەی گۆشتی خاوی
مێشی دەوری ڕێی دۆشاوی-
لەعنەت لە پیاوی درۆزن. سەرم کزکرد
پڕ گیرفانم کرد لە ڕۆژگار
ڕێگەم گرت و ڕووم کردە شار
بۆ پێشەوە خۆم هەڵ ئەدا
چاوم لێ بوو... لە کاروانا ،
نەوسیان لە شەیتان کەڵ ئەدا
هاتنە وێزەم، وا پوورەیان لە چاوم دا
هەزار ڕەنگیان لە ناوم دا
لەناو توێشووی پێچراوەما
حەرفەکانیان ئەخواردەوە
گشت فرمێسکی هەڵهاتوومیان
لە پاروودا ئەشاردەوە
چەرمە چوڵەکەی دنیایان تێ هەڵکێشام
بریق و باقی بەر دەرگا وای وڕکردم
نەم ئەزانی وا لە ئێشام،
پیرێکم دی لەسەر سەرم

ویستم پرسیاری بۆ بەرم
کە چاوێکم پیاهەڵگێڕا بینیم نوقمە
قەڵەم کاغەز مەزات ئەکات
لە ئازاری دەمودانی
وەک شمشاڵی قامیشانی ڕێی (مەسنەوی)
شکات ئەکات
لەبرسانا خۆی با ئەدا
لەبرسانا خۆی دا ئەدا
تومەز بەدەنگی زەنگەوە
خالۆ لە شار دەرکرابوو
وتە نەختینەکانیشی وەک میزەڵدان فوو درابوو
هەر کە نیازم دای لە دەرگا
باوێشکێکی هەڵی لوویشم بۆ ناخی شار
لە گوێ شۆستەی گۆڕەپانێک،
ڕواندمی وەک چڵێ دار
بەسەر شەقامی ڕژاوا پەندەکانی جارانی زوو
لەناو دەمی بێ سمێڵا ئەڕشانەوە
هەتاو لە گۆمی سێبەرا بەسەریەکدا ئەتلانەوە
هەموو شتێک سەرەو ژێربوو
لەو وێنەدا ئەشکانەوە
لووتی شەقامی هەڵکراو
لە بەردەمی پەیکەرێکا ئەبوو بەقۆڵ
شانی وەها بۆ دائەدا
سەد کۆڵانی ئەگرتە خۆڵ
چاودێری ڕێی هەڕاج خانە بە دۆژەنکی پشی پشی
خەرمانی خوێی ئەکوتایەوە
ئەوەی ئەیوت ئەیوتەوە و سلاویشی ئەدایەوە
دروشمەکانی بەردەمی،
لە شەرمانا ئەتوانەوە
حەرفی لە حەرفەکەی تری
پیێزو واتەی ئەکوژانەوە!

هەموو شتێ بۆ بازاڕ بوو، بەپارە بوو
هەموو کەسێ بەدوای شتا ئاوارە بوو
لە قوڵایی تاریکی دا،
جارجار لە ئەستێیان ئەدا...
مەستێ، توراوێ، عەوداڵێ
کۆڵانەکان لە ژانا بوون بۆ مناڵێ
ئا لەو جێگەی تیا ڕوابووم...
لەبەر چاوی حۆلەکاندا
چمکێ لە سێبەری خوابووم
بای داراوس ڕێگەی نییە ڕامتەکێنێ
چرۆی تازەم لەسەر بدا لە ناخەوە بمشەکێنێ
لەسەر هەرزاڵەی دوکانێ لەوبەرمەوە
چەند داستانی وەک ئۆدیسا...
ئینجیلێک بوون بەبێ عیسا
وردە قەشە هاتوچۆیان تێدا ئەکرد،
بۆ کەرەسەی پەندی تازە
هەر تاڵیکی پچڕاوەیان ئەدییەوە
ئەیان قیژان... سەری ڕازە!
بەگالیسکەی چەپڵە لێدان
سێبەری (میر)گەیشتە لام...
هەردوو گوپی پڕ کردبوو
لە وەڵامی درۆی سەلام
سەرێکی بۆ منیش لەقان
یەک دوو حەرفی خۆشکراوی بەفیزەوە بەلێو تەقان
بەناو شەپۆلی چەپڵەدا لە تاوێکا
هەرچی دەفتەری مێژووە هاتو ڕژایە ناو دەمم،
تیکەڵ بوو بەژان و خەمم...
تفێک بوو دام بەڕووی ئەوا
لە پێش بەیانی دوا شەوا!
وتم... ئەڕۆم...
زێیەوان نیم بۆ ئەم شارە،

یا ساوڵ نیم بۆ ئەم شەقامە سەر خوارە
من؟!... من چۆن بڕۆم؟
چۆن لەبەری حەرفەکانم نابێ بخۆم؟!
گوێگرەکان...
ئا لێرەدا وا دێمەوە بۆ لای ئێوە
پاڵەوانی چیرۆکەکەم هەروا لە شار
دەفتەرێکی دایە دەستم...
وەڵامی نوێیی پرسیارەکان
نەخرابووە بەر هەوێلی کریارەکان
نەدرابووە بەر ساتوری بڕیارەکان
پێشەکییەکەی نەنووسراوە
بەقەڵەمی بەڕێزەکان
دەست و پەلی نەبەسراوە...
بەرێیی پەندە بێ پێزەکان
حەرفەکانی لە نەورۆزدا
گوڵی مژدەی تۆووبەرە
لە هەورازی ڕێیی کارواندا
داری سەهەن و سێبەرە
بۆ ئاخێزی هەڵسانەوە
سروودی قوڵپی سەنگەرە
کە بۆ شەو چووینە کوڵگەوە
لەگەڵ شیپی سەد خنجەرا بەرانبەرە
لەناو خونچەی ئاگرە سوورەی بەربەیاندا
خۆی ڕابەرە،
لە پەردەی بووک و زاوادا باوەشی ناز و ئارامە
لە چاوی بووکی ڕووسووردا
هەزار بێشکەی پڕ لە کامە
خۆ بەقسەی خۆشم نەبێ
بەستەیەکم تیا خوێندەوە،
لەم خاکەدا هۆنرابووەوە
بەستەیەکی کەم خۆێندەوە،

لە گۆڤەندی (ڤێتنام)دا خوێنرابووەوە،
لە کۆڵانێکی (غەززەدا)
لەناو گەرووی خەوی تاڵا
هەڵکرابوو وەکو ئاڵا،
بەسەر گڵکۆی (لۆمۆمبا)دا
خوێنی (مەحجوب)ی گڕ ئەدا،
لە جەنگەڵی ئەفریقادا
تۆوی لە داری زڕ ئەدا
لەناو گەرووی (پۆڵ ڕۆپسن)دا
دەنگی (ئەنجیلا)ی خول ئەدا
لە زنجەکەی (مامە تۆم)دا
عارەقی سوێری (هارلمی) لە پەترۆی زام و گل ئەدا
باوە گوڕگوڕ کە کەوتە ژان بەینی کۆڕی شەوارە بوو
بۆ ڕەسەنی ئەم میللەتە،
تاپۆی ڕەش و قەبارەبوو
گوێگرەکان...
ماوەی چیرۆک بۆ سبەینێ
سبەی ڕۆژێکی نوێترمان بۆ ئەڕوێنێ
سبەی بەستەی ئازادییە...
کە لاوک خۆی تیا ئەنوێنێ
سبەی چاوی چاوەڕوانیی
شنەی ئاونگ ئەیشواتەوە
سبەی دایە گەورەی ئێمەش
خورجی مێوژ ئەکاتەوە
لەچاوی ڕەنج ئەخواتەوە
چەپکێ گوڵ و چەپکێ نێرگز
مەرگتان نەبینم هەرگیز

***

جوانێکی داوێن پاک

بەڵێ جوان بووی
هەتا نێر حەز بکا جوان بووی
خۆراکێکی پوخت و خۆش بووی
لەسەر تازەترین خوان بووی
هەموو بەهاری ئەم دنیا لە چاوتا بوو
هەموو چێژی ئەم دنیایە لەناوتا بوو
تامی شەرابی ئەم دنیا لە لێوتا بوو
هەرچی مەزەی مەیخانەشە...
لە گۆنای شەکرەسێوتا بوو
هەرچی بەستەی خوای جوانییە
لەناو مەمە و سینەتا بوو
ئاوی چاوگی زیندەگانی
لەناو چاڵی تینەتا بوو
ئای کە جوان بووی!
ئای کە شۆخ و خان و مان بووی
هەموو بالآت جێگە چاو بوو
پوورەی گڕی نەوس و هەڵپە
بەگشت گیانتا وروژاو بوو
بۆ هەر کوێیەک بچوویتایە
ئەبوو بەدوای هەنگاوێکتا
سایەی سەری یەک لە دوای یەک
لەبەر پێتا ڕاخرایە
هیچ کوێیەکی لەشت نەبوو...
لێوی کوڕنووش نەیماڵی بێ
لە لیکی بەرتیل و تکا...
شوێن دەمێکی لێ خاڵی بێ
چونکە جوان بووی...
چونکە جوانی دەستەوسان بووی
لەهەر کوێوە دەرکەوتایەی
هەر قەپ بوو لێت ئەکرایەوە

هەر لافی حورمەت و ڕێزبوو
لە دامێنتا ئەشکایەوە
شالآوی ئاگری شەهوەت
بە دواتەوە لرفەی ئەهات
شەیتانی نەوس خۆی ئەکوتا
لەناو کۆشتا پەپکە بدات
دوێنێ گورگێ لە نێرەکان
ڕەنگە چەن جار لێی خواردبێت
لەگەڵ ئەوسا بەیاری
سەد (قوربان)ی بۆ ناردبێت
جێ قەپی خۆی لێ داخ کردی
بەئاگری خەش و کینە
کەس نەیپرسی ئاخۆ کێیە...
کام ڕەوشتە، کام ئایینە؟!
بۆ کەس نەبوو لەناو قەپی هەڵپەی گورگا
دەرت بێنێ!؟
بۆ کەس نەبوو پرسیارێکی سەرزاریش بێ
بەرەو مەرگت بپرژێنێ؟!
ئەی جوانەکە...
ئەو گورگەی دوێ
بەهەرخەشێ هات و تۆی کوشت
لەگەڵ تۆدا
لافی شەرەف
لافی ڕەوشت
بلّقی ڕێزی گورگە نێری
شارێکی ڕشت!
ئەی جوانەکە...
خۆزگە لەشت دوو سێ ڕۆژێ دابنرایە
پسپۆڕێکی مۆرشناسی بۆ ببرایە
ئاخۆ مۆری لێوی چەند نێر
بەگیانتەوە خۆی مات داوە

کە لای خەڵکی
تا ئەم ساتەش،
ناویان کەسە ناویان پیاوە!؟

***

١٩٧٢/٤/٩

خەندەی لێوی تۆ و بەیانێکی ئاڵ کامیان جوانترن؟
باخی سینەی تۆ و بەهەشتی یەزدان کام نیانترن؟
خۆزگە ئەبوومە تۆسقاڵێ خەندەی ئەو دەم و لێوە
چش نەم بووایە، بوون و ئاوات و بەرهەم و شێوە
چوومە ناو باخان بەڵکو گوڵێکت بۆ هەڵبژێرم
لە مژدەی لێوت جوانترم نەدی چیت بۆ بنێرم؟!
توخوا خەندەیەک لەو لێوە ئاڵە تەڕ و پاراوە
دڵم... لە دڵتا سۆز و بەزەیی تۆزێکی ماوە!
سبەی تۆ ئەڕۆی شیعرم ئەسووتێ و دنیام ئاخرە
هەستی ناسکم ستوونی ڕووتی سەر بێ چادرە
ئاخۆ جارێ تر بتبینمەوە هەستم پێ ئەکەی،
قومێک لەو پێکە پڕ لەهەنگوینە بۆ من تێ ئەکەی؟

***

بۆرانی ڕەش

بەبۆنەی شەڕی تشرینەوە

بۆرانی ڕەش،
بۆرانی خەش...
وا جارێ تر ئاگر ئەنێ بەشاخەوە،
وا جارێ تر ئاگر ئەنێ بەباخەوە
بەهێلانەی پەلەوری -جەلیل-ەوە
بە جۆلانە و مناڵەوە
بە پرتەقاڵ و زەیتوونی ئەم ساڵەوە...
بۆرانی ڕەش

کەفی چەڕیوی -هیتلەرە-
وا هەڵی کرد دیسانەوە
بەلمۆزی شەیتانەوە
لەبەر لووتی تەختی خوادا خۆی گێژ ئەدا
لەناو لیتەی ژیلەمۆدا
لەسەر ڕێگەی هاتوچۆدا
بەری بەیانی تشیرینی مانگی پەلە بەگڕ ئەگرێ
پرچی گزنگی بەربەیان بەقوڕ ئەگرێ
خۆڵی پێیە بۆ ناو لوولەی تفەنگەکان
کە فیشەکە پێشمەرگەکان ڕێ دەرنەکەن
بەناو دڵی شەوی ڕەشا گوزەر نەکەن
زووخی پێیە بۆ سەر لێوی برینەکان
نەکرێنەوە!
پەڕۆی پێیە بۆ ناو هاشە شکاوەکان
نەزرێتەوە
شەوی پێیە بۆ ڕووی شڕی بێژنگەکان
هەتاوی پێ بگرێتەوە
هاواری بۆ ببرێتەوە.
بۆرانی ڕەش!
ئەی پاشماوەی خوار ماڵەکان لەم دنیایە
هێڵنج بدە بەو زووخاوەی لە دڵتایە
وا دێمەوە
وەکو دەریا سەرئەکەم و ئەڕژێمەوە
وا چاوی چاڵی پێ دزکێ ئەنێمەوە
وەکو دڵی هیوای تازە ئەکرێمەوە
بۆرانی ڕەش!
ئاگر بنێ بەخاکەوە
ئاگر ئەنێم بەپەترۆوە
ئاگر بنێ بەژینەوە
ئاگر ئەنێم بەو گەردەوە وا بەسەری برینەوە
ئاگر بنێ بەچۆلەکەی ناو هێلانەی جەلیلەوە

ئاگر ئەنێم بەخوتبەوە، بەسیلەوە
ئاگر بنێ بەڕۆژەوە
ئاگر ئەنێم بەشەوەوە
بە خەوەوە،
بەگرێ کوێرەی گرەوەوە

***

ئەی میللەتان ئەی ڕۆژ و شەو
ئەی چاو و خەو،
ئەی مەرگ و ژین
وا هەڵ ئەچم بەبورکانی دەمی برین
لە ئازاری لەشی خۆما مەلە ئەکەم
بۆ سێبەری داری زەیتوون پەلە ئەکەم
بە ئاوات و بەچەکەوە
بەناو گەرووی گڕی سوورا
لە هەنگاوی سەر سنوورا
ئەو فیشەکەی ئەیتەقێنم بەیان ئەدا
لەسەر کلێپە لێوی سنوور
بانگی بەرزی ژیان ئەدا
گۆرانی بۆ ئاشتی ئەڵێ لە ئاگرا
دڕن بەشێ و چڵک ئەدا لە چادرا
ئەی میللەتان دەستم بەنێ
ئەی میللەتان لە مێژووتان هەزار پێکی خەستم بەنێ
تفەنگ خەنجەر
وشەی دنیادیدەی ڕەهبەر
وا هەڵساوم، وا هەڵساوم، من شاییمە
منی دوێنێ وا دواییمە
منی ئەمڕۆ، منی ئەمڕۆ، بژیم بۆ خۆم، ئەژیم بۆتۆ.

***

بەستەی شاعیر

١٩٧١/٧/١٠

بەستەم لەناخی دڵمایە
وا تێ مەگەن کە شەوچەرەی...
شەوی سووری کۆڕی شایە
یا خەونامەی خەوی وێڵە
کە پێی هێشتا لە یاردایە
بەستەم ڕێچکەی ئەشکی سوێرە
ڕەنگی تابلۆی ڕووخسارمە
نۆتەی لێدانی ناخمە
خوێنی بیری زامارمە
بەستەم لەناخی دڵمایە
تۆزی جێگە ڕەش بەڵەکی...
شایی خوێناوی لۆرکایە
لەسەر باری هیچ چەرچییەکی ناکڕم
لەکۆنەی کەس دای نادرم
بەبالآی هیچ پەیکەرێکی ڕاز و شانامەی نابڕم
دەستی کەسی پێ ماچ ناکەم
بەفرمێسکم ئاوم داوە!...
چڵێکی لێ سەرپاچ ناکەم
نایکەم بەساباتی سەراو بەمێرگوزار
بۆ شۆڕە سوار!...
بەسواری ئەسپی بایی بوون...
تیا تاوبدا
جێگە سەمای زەردەخەنەم لەناو بدا
بەستەم مەلێکە ناسرەوێ
بەسەر مشتێ حەرفی زەقا، کڕ ناکەوێ
وەکو گزنگی ڕۆژی روون
لە پەنجەرە و دەرگا ئەدا
لە تاریکیی شەو ڕائەدا
لە هەر سەرچاوەیەک پاکە

ئەخواتەوە
هەر گوڵێ خۆی بۆ بنوێنێ
باڵی شنەی ئەکاتەوە
بۆ هەر دایکێ لە ژانا بێ
ئەیلاوێنێ، خۆی و ژانی
هەتا لەسەر خەتی لێوی
دەرئەکەوێ بزەی جوانی
بەستەم سەربازی ژیانە
بەگریانا پێ ئەکەنێ
لەناو جموجۆڵی ڕۆژا
کێوی تەپاوتل، ئەژەنێ
بە ئاوازی بیری تازە
هەڵئەپەڕێ
بەرە و هەستی یارانی کۆن
ئاوڕ ئەدا وەرناگەڕێ
تەلیسمی پەرتووکی تەپیو
ئەپچڕێنێ
لەناو گەرووی حەرفی ڕەشا
لە سێبەری تەڵخی لەشا
بازووی هەزار(ئەحمەد)ی کورد
دەرئەهێنێ
بەستەم لەناخی دڵمایە
تاری گەروو ئەیلێتەوە
بەلێوی ئاسۆی کوردەوە
ئەکرێتەوە
لەسەر پێڵوی چاوی هیوا
ئەشنێتەوە
بەدەستێکی ئەفسوناوی
فرمێسکی وشک ئەسڕێتەوە
هەرکاتێ کۆڕ گیرایەوە،
فیشەکێکی سوور هەڵکرا...

بەپێکی ئاڵ ئەخورێتەوە
من دڵداری بەستەکەمم
بووکی دڵی خۆم خۆش ئەوێ
پێکی تاڵی، پێکی مزریم، بۆ نۆش ئەوێ
هەموو زامی خۆم و گەلم
ئەهۆنمەوە بە سینەیا
هەموو هیوای خۆم و گەلم
ئەخۆمەوە لەتینەیا
ئەیدەمە بەر تیشکی چرا
هەتا چاوم لێی تێر ئەبێ
تا مۆتەکەی پەردەگیری پێ کوێر ئەبێ
سەیرە...
تاپشت توند پێچ بدەم
هەتا قوڵ بێت ئازارم
هەتا مۆن و تاریک تر بێ
تەمی لینجی دەوری شارم
هەتا بلوێرژەن- بژەنێ...
بۆ سۆزانی سەما بکا
تا کوێخاژن خورجی پەیمان
پڕ لە پشتی تەما بکا،
هەتا لە پشتی ڕۆژەوە
ڕاوێژ کرێ
هەتا کای کۆن، کاوێژ کرێ
بەستەم زیاتر لە کوڵ دایە
ڕیشەی قووڵ تر لە دڵ دایە

***

بت

١٩٧١/١/٢٦

لەبەر چاوم گڕێ دیاربوو... گڕی سوور
لە ڕێما بوو وەکو ئاسۆیەکی دوور
بەدیم کرد و بەرەو ڕووی چووم لە شەودا

دڵی بەردام لە گێژاوی گرەودا
لەبەر ڕووناکی ئەو شوعلە شتم دی
چەمی لێخن، دەمی بۆگەن، بتم دی
لەناو کۆچا سپی و دێزم بەدی کرد
تەوژمی گڕ لەناکاوا بڕی کرد
بتم بینی دەسی خستبوە ناو بار
بەسەر بارا خپی دابوو، وەکو مار
بەدەم جوێنی ئەدا و ئەیوت کوڕینە
ببیسن لێم دەسی دز بۆ بڕینە
بتم بینی لە پەرتوک و لە دێڕا
یەخی بەستووی بەدوای خۆیا ئەگێڕا
بتم بینی لە باوەڕدا وەکو دز
لەشی مت دابوو چاوانی گڕ و بز
بتم بینی لەناو کێش و لەمەن دا
لەسەر لێوی وشەی پیری پەسەندا
بتم بینی لەناو چاوا چەقی بوو،
لەناو باوا دەمی بەرگ و پەلاسا
لە کوپەی کۆنی بۆ ترشاوی باسا
بتم بینی لە هەڵبەست و وتارا
لە پیتی زبری بەیداخ و شیعارا

***

ئەوا هاتوومە هاوار و ئەڵێم... هۆ
ئەرێ کاروان لەگەڵ تۆمە لەگەڵ تۆ
ئەبێ لابەی قسەی چڵکن لە گوێتا
ئەبێ ڕادەی چەمی لیخن لە ڕیتا
دەمی بۆگەن بە(بەرد) پڕکە مەترسە
لە کاوێژ و لە بەڵگەی هیچ مەپرسە
بە (بەرد) بشکێنە گۆیلاک و دەمی بت
بت و بت خوا هەمان چەشنن کوتومت
ژیان بۆ بت پەرست نابێ کەسینە...
وەرن داخی هەمووی دەرکەین لە سینە

***

داری قەرەداخ

١٩٦٦

داری قەرەداخ گەڵا گەڵایە
هاواری لە دەس دەرد و بەڵایە
کۆترە گاویلکە هێلانە وێران
وەکو بەراوی دوور لە ئاولەێران
چۆلەکەی گەرمیان کە چوو بۆ کوێستان
بۆ لە شەوڕەوا لێرە نەوێستان؟!
سوێسکەی ڕووتەن و سوورکە نەماوە
شۆڕەبی گوێ چەم لۆژی داداوە
وەردی خۆشکراو ماڵە دراوە...
بۆ شەستە نەدرا بێ شەتڵ و ئاوە؟!
دووکانە شەتڵی توتنی پڕ خار...
بووە بەژاژ و قەڕەم و بژار
سەربانی مزگەوت بێ بانگ و سەڵا
تەپیوە وەکو پێ چاڵی جۆڵا
قاسپە قاسپی کەو دەمەو بەیانی
کەوتە بەر جامی جەمی کەیانی
قۆپچەی سوور و ئاڵ وا ڕەش کراوە
سەرپۆش و هەوری هەمووی دڕاوە
لە شمشاڵی شوان سۆزە بڕاوە
پاکژ و نزار هەمووی سووتاوە
گوڵە گەندمی پڕدان وەریوە
ترس لە دەمی داس وشەی بڕیوە
بزەی سەر لێوی ساوا هەڵوەری
وەک گەڵای ڕەز و باخی بێ بەری
نەشەو هەڵپەڕکێ نەقریوەی عیو عیو
ئاوایی خامۆش وەک ئاشی تەپیو

***

ئاخۆ ئەم وەرزە بەهار هاتەوە
(دێوانە) هەروا چەم ئەشواتەوە؟!

دەمی جۆگەلەی بنەوان رووخاو
چاوەڕوان ئەبێ تا تێی بزێ ئاو؟!
مەڕی لە قۆپی هەر تەریو ئەبێ
سەرچاوەکانی، ڕوو لە شیو ئەبێ؟!
بایەقوشی ڕەش هەروا ئەخوێنی
لەسەر کەلاوە پەپوو ئەدوێنێ؟!
شۆخی (سەرچاوە) دەمەو بەیانی...
گۆزەیەک نابات بۆ -هەزارکانی-؟!
***

شیوەنی جوانەمەرگمان (جمال)ی حاجی شێخ کریمی قەرەداخی

مانگی پێنج/ ١٩٧٠

خامە فرمێسک ئەرێژێ حەرفم برا ڕۆیەتی
هەست و هەناو و چاوم... (جمال)شینی تۆیەتی
لەناخی جەرگ و دڵما مەرگت کسپەی خستەوە
لە فرمێسکی بەقوڵپەم جۆگەلەم هەڵبەستەوە
بەدەست ئەڵێم بنووسێ هەڵبەست لە ڕاگوزەرتا
کەچی پێم ئەڵێ ئەی تۆ کێ قوڕ بکات بەسەرتا؟!
برام ئەی شۆخی نەوجوان جوانەمەرگی کوتوپڕ
کەوتیتە بەر بروسکەی ڕەشی مەرگی زۆر بەگوڕ
هێشتا تامی خەوی خۆش لەسەر لێوت بزەی بوو
هێشتا ڕازی ئاواتت تافی گەرمیی وزەی بوو
هێشتا قسەی بەنازی خوشک و براو پێکەنین
وەکو مژدەیەکی خۆش لە دڵتا هەڵ ئەپەڕین
کاتێ لەشی بێ گیانت گەڕایەوە ماڵەوە
بە ئاواتی شکاو و خوێنی گەش و ئاڵەوە
شیوەن و کۆلیلمە بۆ گوڵی کەم بەهارت
بۆ ئەو کەژاوە ئاڵەی گەیشتە سەر مەزارت
دە بۆچی دێوی مەرگی ڕەش چۆڕی بڕی لە کانیت
هێشتا بەتامی ئۆخەی لێوت پاراو نەبووبوو
تا بەکۆڕی شین و ڕۆ نرخێ بدەین زوو بەزوو

لە سینەما خەم و سوێ دڵم ئەدەن بەداخا
تەمی هەناسەی سەختم وا وێڵ ئەکەن بەشاخا
بەسوێی دڵی دایک و شیوەنی خوشک و برا
ئا بەو تارا گوڵ گوڵەی بەسەر بێشکەتا درا
هەتا سەر ئەنێمەوە ئەی جوانەمەرگی هەژار
بۆ کۆچی ناوەختی تۆ شیوەن ئەکەم بەڕەفتار
***

خۆشم ئەوێیت

١٩٦٩

ئەزانی چەندم خۆش ئەوێیت گیانە
بۆ نەت ناسیوم؟
خۆشەویتی تۆ ڕازی ژیانە
پێیان بەخشیوم
ئیتر لەو ساوە کات لە کات جوانتر
ئەچیتە ناخم
ڕۆژ لە دوای ڕۆژیش تۆ خان و مانتر
دێیتەوە باخم
گزنگی ڕۆژی خۆشەویستیە
چاوم ئەی بینێ
شنەی شەتاوی روونی هەستیتە
گیان ئەبزوێنی
ئاسمان شین و خەندەی بەیانم
بۆیە خۆش ئەوێ
مژدەی تۆ ئەدەن کاتێ ئەزانم
رووت دەرئەکەوێ
کە چاوم هەرگیز پەپوولەی گوڵە
ئیلهامی تۆیە
کە دەستم دایم لەسەرگوێ دڵە
پەیامی تۆیە
ئەبینی لەناو گێژی ژیانا

هەر پەل ئەهاوم
لەبەردەم هەموو دەرد و زیانا
کپ نەبوو چاوم
لە خۆشی تۆیە بەهەموو هەستێ
بەهیوای مانم
ئەگەر من نەبم کێ بت پەرستێ
وەک خۆم ئەزانم
لە چاوما هیوای، لە دڵما ڕازی
لە دەما شەکر
لەسەر لێویشم بەستەی بەنازی
لە چەشنی خۆشتر
لەسەرما هۆش و هۆنراوەی جوانی
جیهانی خەیاڵ
لە گوێما سۆزی لایەی شەوانی
گریکەی مناڵ
خۆشەویستی تۆ چەند لە دڵمایە
هەروەها بەدەم
ئاسمان و ئەرزیش لە کێشی نایە
بەمەرگت قەسەم
بۆ خۆشم ویستی هەر بەسەرینیم؟
بەکام تەمایە؟
کە دەرگای دڵم کردەوە بینم
شێوەتی تیایە

***

جووجەڵە

بۆ منداڵان

١٩٦٩/١٠/٢٨

جووجە جووجە خەپەتۆڵە
دانم بۆ هێنای... پڕپۆڵە
بۆم ڕۆ کردووی لەو سەرخۆڵە

ئای کە زۆرە ئای کەمۆڵە!
چینەی بکە هەڵی کۆڵە
جووجە، جووجە، خەپەتۆڵە
جووجە جووجەڵە خڕپنە
وەرە ئەودانە هەڵچنە
کاتی یاری و قونەقونە
وەک ئەم بەبە جوانەی منە
خۆت بنوێنە تۆش بەشنە
جووجە جووجەڵە خڕپنە
جووجە جووجەڵە خنجیلە
خڕو خەپان و نەشمیلە
ترست نەبێ ئەی وردیلە
پەنجەی بچێتە کلیلە
چاوی کوێرە ئەو پشیلە
جووجە جووجەڵە خنجیلە
جووجە زیتەڵە و بزێوە
بەباز بازێن بێ بەرێوە
منیش نزام لەسەر لێوە
ئەوانەی چنگیان وا پێوە
هیچیان نەمێنێ بەپێوە
جووجە زیتەڵە و بزێوە

***

ئەتهێنمەوە

١٩٦٩

ئەتهێنمەوە
بەنیم نیگایەکی گەشم
ئەتکەم بەنوێنی ئارامی گەرمی لەشم
نابێ خۆتت لێ بگۆڕێ
چۆنم بۆییت ئەبێ وابی

که بووم بەگەرداوی تووڕە
ئەبێ لەڕێگەما دابی
چۆنم ویستیت ئەبێ وابی
ویستم هەڵ بێیت ئەبێ هەڵ بێیت
که نەمویستی زوو ئاوابی
ئەتهەژێنم
چۆن ڕەشەبا
پەڵەی گەنم لەپێ دەشتا
دێنێ و دەبا
ئەتسووتێنم لەپێ تا سەر
چۆن بای شەماڵ نێڵەی ئاگر ئەداتەبەر
ئەتتۆرێنم
بەیەک تیلەی ڕقی چاوم
لە ڕووت نەبێت بلێی خەڵکە
دڵ شکاوم

گۆرانی

١٩٦٩

ئێسک سووکی تازە تەمەن
بۆم هەڵبدە جووتێ کەمەن
کەمەنی قژ، کەمەنی چاو
هەموو گیانمی پێ بگرە داو
لەپێش دەمتا وەک بت پەرست
ڕام وەستێنە
باخی شیعرم بەدەستی ناز
ڕام وەشێنە
حەرف و بەستەم وەکو ئاونگ
بەسەر کۆشتا با هەڵوەرێ
ئاوڕێکم پێ ببەخشە
کاتێ وەک ڕۆژ دێیتە دەرێ

هەر حەرفی گوڵ هەر حەرفی سۆز
دیاریمە پیرۆزت بێ
هەموو دنیا بەهارێک بێ
ئەو بەهارەش نەورۆزت بێ

***

لە وێنەت کوانێ

بۆ گۆرانی

١٩٦٩/٥/٣

دەسا کێ وەک تۆ بەهاری جوانە
لە وێنەت کوانێ ؟!
ناوە خۆشەکەت نەغمەی دوانە کێ بێ نەزانێ
ڕوومەت گوڵاڵە
خونچە و هەلاڵە
بەژن و بالاکەت لەنجە و لارەکەت
هێناویتە فەڕ هەموو شارەکەت
لە وێنەت کوانێ ؟!
کێ بێ نەزانێ
ئای کە جوانی تۆ
خان و مانی تۆ
گوڵی بەهاری بەربەیانی تۆ
لە وێنەت کوانێ
نییە و نەش بووە، خوداش ئەزانێ
گوڵاوی لێوت مەیی بەهەشتە
پەیکەرت جوانی هەموو سروشتە
توخوا دڵۆپێ بۆ لێوی وشکم
ئەبووژێمەوە
بۆچی بەهارم بێ بارانی بێ
بۆ بشکێمەوە؟
لە نیگاری تۆ پێکم پڕبووە

له نێو نیگای تۆ گیانیشم مەستە
یازوخ نییە بۆت تۆ و خۆت و هەر خۆت
نەیدەیتە دەستم ئەو پەنجە و دەستە
لە وێنەت کوانێ
وێنەت لە کوێیە لەلای چ جوانێ؟
لە گۆمی شینی چاوانی مەستت
نیگایە ئەکەم
بەئاواتی خۆم، بەهیوای هەستت
بگاتە باخت
باخی مەی و بەی
هیواشم زۆرە ناکامم نەکەی
گوڵ بۆ گوڵ پەرست مەی بۆ مەی خۆرە
نازەنین توخوا سروشت مەگۆڕە
لە وێنەت نییە تاقانەی جوانیی
تریفەی کانی سروەی بەیانی

ئەم شەقامە

بەغدا- ٨/٤/١٩٦٨

ئەم شەقامە،
پڕ لە سامە،
لە گشت لاوە
بەسەرگیانی ڕووناکیا
سێبەری سارد بۆی کشاوە
ئەم بەرەو بەر
لا دیواری...
سەد کەلاوەی تێ ترشاوە
لیتە و زەلکاو و بۆگەنە
بێ بووارە
مێش و مەگەز
لەسەردەمی پوورەی داوە

گزنگی ڕۆژ رووی تێ بکا
پەلکی زێڕینی پیس ئەکا
درەخت و دار
گوڵ و بەهار
هەرچی بۆنی خۆشی لێ بێ
بەکفرە کونێ سیس ئەکا

***

چەند کاروانی تیا چەقیوە
قۆناخێکی لێ نەبڕیوە
لەسەر هەموو کۆڵانێکیا
دێڵە شڕێ ڕەق وەستاوە
خۆی بەرداوە
لەش ئەفرۆشێ
بەهەر کەسێ
پێکی ڕەشی پەشیمانی
لەسەر لێوی ئەو بنۆشێ
دەستی ئەگرێ بەرە و ماڵی
لە شەرم و لە چرا خاڵی
بەماچی سارد ئەی برژێنێ
پێکی هیوا بیری ڕوونی
پێ ئەڕژێنی

***

خانووی هەموو ڕەو شەوە
گۆڕی هۆشە
ئاشی خەوە
پڕ لە کوپەی تاڵ و ژاڵە
جێگە بووسەی خێو و هاڵە
«بلالی تیا ئەخنکێنن
ئینجیلی تیا ئەسووتێنن
دەرحەق بە(مریەمی) ڕووسوور

هەزار ناحەق ئەدرکێنن
لە کاسەی مێشکی عیسادا
پێک هەڵ ئەدەن
ئەگەر چاو ساغێکیش بڕوا
دەم و چاوی بەر پەڵ ئەدەن
دێنە سەری
بەپێکەنین
ئەی پێچنەوە بەکفنی شین
لەناو مۆڵگەی گۆڕستانا
ئەی نێنە چاڵ
سەری بەشووشەی سەوز و سوور
ئەنێنەوە وەکو مناڵ
***
ئەم شەقامە
پڕ لە سامە
ئەمپەڕی وا!
ئەی ئەوپەڕی لە کوێیە؟
کوا؟!
بۆ بیر ئەخوا؟!
بۆ ڕۆژ ئەخوا؟!
***
لە کام ڕۆژا!؟
لە کام ساڵا!؟
دەنگی ئێمە ئەگاتە خوا
ئەم شەقامەی پاک پێ بشوا!
گزنگ بدا لە ئەم سەری
لە ئەو سەری
هەتاو بدا لە ئەم بەری
لە ئەو بەری
پەچە لەسەر ڕووی دێڵەشڕ

فڕێ بدا ونجڕ ونجڕ
ڕێ دەربکەین
ڕاوێژ بکەین
ئیتر بەس خۆزگەی خۆڕایی
کتێبی کۆن
دەنگی دەهۆڵ
کاوێژ بکەین
هەرچی بتێ دانراوە
پاژنەی لەسەر دڵ و چاوە
فڕێی بدەینە ئەولاوە
***
ئەم شەقامە- جۆماڵ بکەین
بۆ ئەم کامە:
هەر لایەکی جیهانێ بێ
هەر ساتێکی ژیانێ بێ
چاوگەی خەبات
بداتە دەست
نگێن و هات
***

شاری کپ

١٩٦٦/٣/١٤

شاری نیوە خاپوور
شەوە
تاریک، نوتک...
خنکاوی ناو دەریای خەوە
خەوێ: نیوە مردنێکە
گیان لە ئاوات کردنێکە
خەوی کفتیی گەرمەشینە
سزا و ئازار و برینە

تەلیسمی دێوە – جادووە
قورس و ڕشە
هەورێکی چڵکن و تاڵە
لیتە و هەشە
بەستەڵەک و سەرما و تۆفە
پڕ لە تاپۆی بیم و خۆفە
***
عیسا هێشتا هەڵواسراوە
چاوی گەشی
بەخۆڵی گۆڕستانەکان
پڕ کراوە!
لەبەر پێیدا
پەڕەی ئینجیل
سوتێنراوە
دەستی ڕاستی داهێنراوە
سنگی پڕ لە ڕاز و خەمی
ئەم دیوە و دیو
کونکراوە
مارشی ڕەوی چەتەووڵە
بۆقێی مەرگی زۆر بەکوڵە
چەتەووڵی ڕۆمای چاو سوور
پێ لە پۆستاڵی قورس دڕ
سەرخۆش و
جانەوەری چاو زەرد و مۆڕ
کەپو بەرزی
نێوچاوان شۆڕ
دەڕۆن و دێن
کەس نازانێ
کێ و کوڕی کێن
ئەڕواننە باڵای ماتی
دڵی شکاو و هەپرووني

جامی ڕژاوی ئاواتی
هەڵی ئەدەن پێکی تۆڵە
بۆ ئەو چاوە پڕ لە خۆڵە
***
ئەو دزانەی واشە بەیخوون
لە سۆزانی بێ باری بوون
دایان بەسەر شارا بەتاو
شاری دەرگا ئاوازکراو
هێشتا هەروان لە بەر دەرگا
لەناو هەمان چەک و بەرگا
نەخشەی شەقامی تێک ئەدەن
چەپ و ڕاستیشی لێک ئەدەن
بەپەڵ چرای ڕێ ئەشکێنن
ئاواتێکیش نۆش کرابێ
لە قووڵایی دەروونیشا
پەیتا پەیتا ئەی ڕژێنن
***
کونەبەبوو– هەر ئەقرێنێ
بەسەر دیواری لاشەوە
بەری داری ژیان و گوڵ
ئەوەرێنێ...
بۆ سەگ و گورک
بۆ گیرفان و بۆ لەوس و ورگ
بۆ تاریکی بۆ کەلاوە
بۆ بویژ و دەهۆڵ کوتی
هەڵپەرکێی ئەم پەند و باوە
***
عیسا...
سا تۆ کەی هەڵ ئەسی!...
لە زەنگ بدەی
شاری کپم بۆ دەنگ بدەی!

زڵە بخەیتە گشت لایە
لە هەر کوێیە کە ئەی بینی
پزیسکی ئاگری تیایە
گەرمی بدەی بەدڵی خاک
بەستەڵەکی پێ بشکێنی
فرمێسکی بەستووی ناو چاومان
بوەرێنێ
دەنگی کپ کەی – کوندەبەبوو
وەک چیرۆکی هەبوو نەبوو
چەتەوڵی ڕۆما مۆڵدەی
لووتی بەرزیشی بشکێنی
داخی گوڵی هەڵوەریوی
پێ برژێنی
جا سەرلەنوێ
گوڵ ئاو بدەین
بەسواری ئەسپی پرمەدار
لە مەیدانا...
چۆن تاوبدەین!

***

دێوڕەشی لاڵ

١٩٦٨/٦/٢

لە جەنگەڵی مەرگ و شەوا
بەسەر چالاوی بۆگەنا... دێوڕەشی لاڵ
هەوری ڕەشی زوخاوی رق،
بەرەو چیای بەهاری بیر،
بەرەو ڕەزی خەیاڵی ژیر... ئەبا بەپاڵ
ئەگرمێنێ بەپەند و باو
پزیسکی ڕەش ئەدا لە چاو
خۆی گێژ ئەکا
زورناژەنێ بەنگ ڕێژ ئەکا

دوو سێ بەزمێ کاوێژ ئەکا
ئاغام بەڵێ دەس ئەگرن
لەسەر چوار پەل هەڵ ئەقونن
بەئاواتی بارانی ڕەش
بەبار خۆزگە هەڵ ئەچێن
بەرەو تەشتی نانی گەرم
چۆپی ئەبەن بەهەڵ قونین
بەدوای خۆیانا جۆگەیەک
لە لیکاوی دەمی برسی
لە فرمێسکی چاوی برین
بەکێش ئەکەن گوێ بدەنە
سۆزەی بەسۆزی گەرمە شین
ئەیکەن بەگۆبەن و باوێ
سەگ خاوەنی خۆی ناناسێ
پێک هەڵ ئەدەن لە کوپەڵەی
ترشەڵۆکی هەموو باسێ
لە سێبەری سەری دێوا...
بەکاسەی سەر
ئەخۆنەوە جواناوی بیر
ئەیکرۆژن دەست و قەڵەم
داخی ئەکەن زمانی ژیر
لە خۆڵی ڕێگای دێوی ڕەش
سەد گوێرەکە دروست ئەکەن... ئەی پەرستن
بەویشەوە ڕاناوەستن
چەقۆی زمان هەڵ ئەکێشن...
بۆ هەر کەسێ کورنووش نەبا
هەزار بەیتی پیا ئەبێژن
لە میانی (مەم و زینا)
بەبار درک و داڵ ئەنێژن

***

ئەی دێوی لاڵ
ئەی دەست و پێ
وەک ئەبیسم...
بازووی (ئەحمەد) لە تەلیسم
دێتە دەرێ
هەر ساتێ بێ
***

گۆرانی هۆنەر

بەغدا- ١٤/١١/١٩٦٧

منی هۆنەر...
بەسۆز و کوڵ
وا گۆرانی ئەڵێم بەدڵ
کام گۆرانی؟
گۆرانی گوڵ
بێ گت وەکو خوڕەی کانی
وەکو سۆزەی لای بەیانی...
بەسەر چڵا
بەسەر گەڵای دەم لە گوڵا
بکشێ دڵی نەخورپێنێ
ئاونگ لەسەر لێوی چرۆ
نە پرژێنێ...
بدا لە باخ
لە پێ دەشت و بناری شاخ
بگاتە کاو بشکێتەوە
وەک تەلی تار بزرێتەوە
وەکو گزنگ
وەکو دڵۆپی دەمی گوڵ
بوخرێتەوە
چاوی وێنە تیا قەتیس ماو

چاوی ڕووناکی تیا پرواو
بشواتەوە
قوفڵی گڵێنەی واق و وڕ
بکاتەوە
دڵی خەمبار
دڵی زامار
زاماری تیر
تیری بەدکار
بداتەوە
گەنجینەی ڕاز،
هیوا و تاسە
ژیان و ژین
بێ ترس و بیم
بکاتەوە
خامەی شکاو بگرێتەوە
دەستی بەسراو
بەئاوازی پڕ نازی ئەو
بکرێتەوە
زمانی لاڵ
بێ گروگاڵ
سووتاو بەتامی تفت و تاڵ
بێتە وتن:
وەک بولبولی بەهاری جوان
کە گوڵزاران بکا بەخوان
ئاڵای گوڵ ڕەنگ
بێ شنە و دەنگ
لەسەر کێوی خەبات و جەنگ
بکەوێتە قاقای بەکوڵ
بیسرێتەوە
زوخاوی دڵ

لەگەڵ قاسپەی کەوا بەجووت
بەرزبنەوە تا کەشکەلان
هەتاوەکو پەیامی خوا
ئەگاتە گوێی هەموو گەلان...
گۆرانی کورد و کوردستان
چەپکە گوڵی دیارییە
بۆ ئازادی
بۆ سەربەستان

***

سۆزێ بۆ زەردیاوا

نیسان – ١٩٥٦

یاڵی – گومەزی – و گۆڕستانی دێ
بۆنی کەلاوەی تێک ترشاوە دێ
ڕوانیم بەرەو دێ وام زانی ژیان
لە پێستی لە ڕیا تێیدا ماوە گیان
کەچی – زەردیاوا – کاولە و وێران
بێ باخ و پەرژین وەک چاوی کوێران
بەسەر دیواردا دیوار ڕماوە
وەک قەلاچۆگەی سپای شکاوە
خانووی سەرەو ژێر سینە دادڕاو
ئێق ئەداتەوە لە پەردووی سووتاو
دێڕاوی تووتن پڕ لە بزارە
(هەزار کانی)یان بێ بەرخ و کارە
پەرستگای خوای سەرەو ژێر کراو
سەری ناوەتە ناو ڕیخ و قوڕاو
ڕەشاد هەڵ ئەدا لەژێر بەڵادا
بەرووی ئاسمان و خوتبە و سەڵادا
کام خانووی بەرز و گەردن کوڵابوو
دەمی وەک مردوو لەناو گڵابوو

وەک پیاوی تینو و خێرا تەکان بێ
ڕووکاتە چەمێ کەچی وشکان بێ
تاسێک بەسەرما هاتو تێپەڕی
بەپێڵووی چاوم فرمێسکم سڕی
کەی ئێمە نەوەی ئەم خاک و ئاوەین
پشتێن پچڕاو و قۆپچە کراوەین
چاومان بووەتە ڕەفەی خوڵەمێش
پێمان لە دوایە و دەممان وا لەپێش
بووینەتە پەپووی کەلاوە ئاشنا
شەو دروست ئەکەین بەڕۆژی ڕۆشنا
زەردیاوای خامۆش ڕەنگ ڕەش هەڵگەڕاو
مەمک پڕ ئاو و ئاو لە لێو بڕاو
دەست نوێژی پاکمان دەستی دێڵە شڕ
شکانی نوێژمان نە پاکە و نە خڕ
بۆیە شای پەپوو شاباڵی ڕەشی
داهێشت بەسەرتاو تۆش بووی بەبەشی
دارێکی گەورەی هەزار ڕەگ هەبوو
ئەوی نەی دیبێ ئەڵێ وا نەبوو
چەند ئەیان سووتان، چەند ئەیان بڕی
یا چوار دەورەیان بەپاچ هەڵ ئەدرێ
کە بەهار ئەهات بەکوێرایی چاو
چرۆی ئەخستە سەرپەڵ بۆ هەتاو

***

لەژێر دووشا

١٩٦٥

هەناسەم لێ بڕاو چاوم خەریک بوو بێتە دەر بفڕێ
دڵێشم کەوتە لێدانی وەها ناخی دەروون بدڕێ
کە دەستی برد بەرەو دوگمەی بلووز و وازی کرد باخی
مەل و لانە و دەس و سینی و مەی و ئاوات و پەرداخی

لەبیـرم چوو تەمـاشـاکـەم کـە دەسـتی برد بەرەو خـوارتر
کـە دایماڵـی تەنوورەی تـەنگ، بەڵام قـەی ناکـا ئەو چاتر
ئەگــەر تاس و وڕی پێـشــوو دڵ و چاوی نەبەســتــایەم
بەبینینی لەژێر دووشــا ئەبوو یەکـــســـەر بخنکایەم
لەژێر دووشـایە وەسـتــاوە ئەڵێی تاڤگەی چەمی ڕوونە
بلووری پڕ لە یاقـــووتە کـــەناری زیو و ئاڵتـــوونە
قـــژی خـــاوی بەســـەر لەشـــیـــا دڵۆپی ورد ئەبارێنێ
وەکـــو بای وەشت نمەی بارانـی ژێر داران بتـــــارێنێ
وەکو ڕووی ئاو نەسیم لێیدا لەشی وا کرژ و هێڵ هێڵە
بەپرژی ساردی ئاوی ڕوون بەسـەر لەشیـا کـە دێ وێڵـە
دڵۆپی ئاوە ملوانکەی لە دەوری گـــەردن و شـــــانی
وەکـو گـەردانەیە چین چین لە ئاسـۆی سـینگی تابانی
لە پەنجـەی پێی هەتا زوڵفی بەڕووتی دیارە وەسـتــاوە
ئەڵێی ســەروە لە دوای باران گـــزنگی ڕۆژی لێــداوە
پلوسکی ئاوی سـینە و مـەم بەرەو خـوارتر ئەوا ئەپژێ
وەکـو تاڤگە بەسـەر تەختی قـەدیفـە ومـەخمـەلا ئەڕژێ
لەســەر شـانی خـپی داوە لقی پەلکی کپ و مــاتی
لە جـیـاتی من ئەویش ئەگـری لەداخی سـاتی بێ هاتی
ئەگەر ڕێمان بدەن هەردوو هەتا سایەی کەمەر ئەکشێین
لەبن ڕانیـا وەکـو شۆکـە بەسـەر مـێرگی گـەشا ئەڕژێین

***

مریشکی سوورەوە کراو

١٩٦٥

ئەی مریشکی سوورۆ کراو
لەسەر ڕێگا نیشان دراو
بەیانی سلاو... نیوەڕۆ سلاو
شەوێ نزیکی نیوەشەو
هەزار دۆعا و هەزار سەڵاو
ئەی ملهمی خەیاڵی خۆش

ڕەونەقی سەر تەختی پلاو
کە ئەتبینم بەشیشەوە
ئاڵ ئاڵ و سوور سوور هەڵگەڕاو
هەنگاوم هەڵنایەتەوە
دەمم پڕی ئەبێ لە ئاو
برژاوبێ یا سوورۆکراو
لەسەر چێشتیش هەزار سەڵاو
سێ ژەمەی کاتی برسیەتی
کە ئەگەمە عاستت بەتاو
موچڕکێ وا دێ بەلەشما
ئەمە نەمامی گوێ شەتاو
خۆمم لەبیر ئەچێتەوە
کار و فرمان شۆرەت و ناو
دڵم دێتە هەڵقونێنێ
وەکو مریشکی سەر بڕاو
نەوسم ئەڕژێتە ناو چاوم
بەشەپۆلی دوعا و سەڵاو
بڵێی ڕۆژی خوا وا بکا
تۆم دەسکەوێ مۆر و تەواو
وەک ڕوومەتی کچی نەودەم
سورۆکراوبی یا کوڵاو
ولمەی ڕانت بەلێو بگرم
هەڵتمژم وەکو گوڵاو
ئیتر هەتا گیانم تیابێ
دەمی من و دۆعا و سەڵاو
خۆزگە گیرفانم پڕ ئەبوو
لە بەنکەنۆت و لە دراو
هەموو ڕۆژێ سێ چوار کەڕەت
یا هیچ نەبوایە ناو بەناو
تێر خوتوکەی ڕان و سنگم-

ئەدایت... بەڵێو بەدەم بەچاو
تا منالّی گڕۆزی نەوس
خپی ئەکرد خەوێکی خاو
ئینجا منیش شەو تا بەیان
بۆم ئەناردی دوعا و سەڵاو

***

چپەی یاد

١٩٦٤/٣/٢٩

ئەی پەروەردەی خۆشەویستیم
یاری جوانم
ئەی ئەو گوڵەی باخی هەستیم
خۆم ڕوانم
بنجت لەناو ناخی دڵما
داکوتاوە
تەرزت لەگەڵ لق و پەلما
تێکەڵاوە
نمەی بارانی ئەسرینم
شەواوە بۆت
گزنگی چاوی تۆبینم
هەتاوە بۆت
چپە و سروەی هەناسەمە
لەگەڵ هیوام
سۆزی گیانی پڕ تاسەمە
ئەی نەونەمام
خونچەی لێوی تەڕ و ئاڵت
ئەبزوێنن
قژی لوول و دەق و کاڵت
ئەشێوێنن
فریشتەی دڵمە بێدارە

لە دەرگاتا
وەکو ئێشکچی خەمخوارە
لە هەر ساتا
هاقووی کۆتری دڵداریمە
بەرۆژ و شەو
قوڵپەی گریان و زاریمە
ئەتکاتە خەو
پەروانەی مۆمی جوانیتە
پەپوولەی گیان
شێتی بزەی بەیانیتە
پەریی ژیان
وەک ڕۆژ پەرست دوور وەستاوم
دەستە و نەزەر
بڕیومەتە باڵات چاوم
لەپێ تا سەر
ئەڵێم تاڤگەی بەر هەتاوی
بەپرشە پرش
ئەڵێم مرواری بن ئاوی
بەورشە ورش
ئەڵێم زەردەخەنەی ساوای
زۆر خەپانی
ئاواتی بەرچاوی زاوای
چاوەڕوانی
ئەڵێم ئاونگی ڕووی گوڵی
کە ناو بەناو
ئەتکێتە سەر لێو و دڵی
تیشکی هەتاو
ئەڵێم کوێستانی خاڵ خاڵی
ئێوارانی
ئەڵێم بەرخۆڵەی لاپاڵی

بەهارانی
ئەڵێم تۆ پەلکە زێڕینەی
دوای بارانی
ئەڵێم تۆ سینەی بێ کینەی
هەژارانی
ئەڵێم ئاوازی دڵگیری
دەنگخۆشانی
ئەڵێم چاوگەی هۆش و بیری
تێکوشانی
جوانی سروشت پێکێ مەی بوو
تۆ نۆشت کرد
چرای ژیان شەوقی کەی بوو
تۆ خۆشت کرد
ئەی پەروەردەی خۆشەویستم
یاری جوانم
ئەی ئەو گوڵەی باخی هەستیم
خۆم ڕووانم
گوێ شلکە بۆ ئاوازی دڵ
ئەو بێ نازە
وەک بولبولی شێتی سەرچڵ
لانەوازە
بێ ئۆقرەیە بێ ئارامە
شێت و وێتە
چاوەڕوانێکی سەرسامە
چاوی لێتە
بەیەک بزەت لە هەر ساتا
یا دوو چپە
لەناو هێلانەی ئاواتا
دەرسات خپە

***

سەلمان ١٩٦٤

کەسم سوێندم بەخەمباریت، بەناوت
بەدڵ سۆزیت، بەرووی مەنگت، بەچاوت(١)
کە کفنی خۆم دڕی لەم گۆڕە تارە
کە ڕزگار بووم لەژێر ئەم دار و بارە
بەیانێک ڕۆژی ئازادی لە ئاسۆ
گزنگی دا لە تاریکی کەژوکۆ
بەکوێرایی خەم و دووری و هەژاری
دڵی باوەڕ بەتینم وەک دیاری...
بەتۆی پێشکەش ئەکەم ئەو ساتە جوانە
گوڵی هەوڵ و وەفا و وڕک و ژیانە

***

وەرگیراو

بەرەو مانگی شەوی ڕووناک هەموو شەو
ئەگەر دیقەت بکەی هەرسات لە ڕووی ئەو
ئەبینی چاوی پڕ سۆزم بەوێیەوە
کە بۆ بینینی دیدارت پەشێوە!

***

لافی مەرد

١٩٦٢/١١/١٤

مەرایی دێو سپیش ناکەم لە هەر چیش حەقە لا نادەم
لە ڕێی ڕاستیش بە کەر پیاوێ مەحاڵە نوختەیەک لادەم
کە من ڕۆڵەی هەژاریی بم نەژادی ڕۆژی بەدبەختیی
دڵۆپی ئاوی ڕووخسارم بە سەد ملیۆن تەلا نادەم

***

١٩٦٠

کاتێ کە گوڵ خونچەیە دەمەو بەیانی بەهار
خەریکی پشکوتنە بەباو شنەی گەلادار

(١) پێشکەش بوو بۆ هاوبەشی ژیانم

ئەوەم دێنیتە بەرچاو یارم لە شیرین خەوا
خەونێکی خۆش ببینێ و زەردەخەنەی لەسەر زار
وەختێ گوڵی تەواوە و شەونمی لێ ئەبارێ
گزنگی ڕۆژ لێی ئەدا و بولبول ئەکات شێت و هار
ناگات بەکوڵمی یارم کە شڵپێ ئاوی کانی
گەرد مالّی کات ڕوومەتی پەکوو لە خوای کردگار!

***

دەوری نامەردانە

لە وەڵامی چۆک دادەرێکا

١٩٥٥/١٢/٢٥

دەوری نامەردانە مەردی کەوتە ژێر کێوی ڕماو
دەفتەری مەردان و مەردی زەرد بووە و کۆنە و دڕاو
بێرە ناو ڕیزمان بەسی بێ گێلەگێل و خاوەخاو
چییە پیاوەتی چی؟. دەم لە یەکنێ ژاوەژاو
بەسیە بەس خۆت گێژ و کەرکە، مەردی مردووی نان بڕاو
گفت و پەیمان چین و چی بوون ئەم قسانە بێ بەرن
ڕۆژی نامەردانە نامەرد عاقڵە و مەردان کەرن
خۆ ئەگەر داد و نزاشیان بۆ پەنای خواوەن بەرن
تازە واهاتوە ئەڵێی چی؟ تازووە فەرموون وەرن
بام لە ئابڕو و هەڵبدەین و بۆ سەفا هەڵدەینە تاو
کاکی مەردی ترزل و وڕ کردەوەی جوان کەی شتە؟
هۆش و هۆشیاری و سەلاری ئەم هەموو ڕاز و وتە...
باوی کەی ماوە؟ شەرافەت هەر قسەی ڕووتە فتە
بانگی داوێن پاک نزایە، نووزەیە، بۆڵەی متە
بۆ کچێ یاخود هەتیوێ فەرموو با دەست کەین بەڕاو
مەبدەئی چیو باوەڕی چی؟ چوار دینار مووچەو خەڵات
واتە دایماڵی لە مەبدەء پاڵەوانانی وڵات!
ئەوکەسەی دوێنێ بەهووشە بۆ وەتەن ئەی کرد خەبات
وا لەقەومیەت، لە مەبدەء لائەداو تۆبەش ئەکات

دەستی تۆیان بەزاخا گێژ و وڕ سەد جار سڵاو
چەند بوێژم دی وەکو گا هەر کە ئەی بۆڕان بەتین
بابڕوخێ زۆر و زۆردار گەل ئەبێ سەربەست بژین
ئێستە وەک ماکەر ملی خۆی شۆڕ ئەکا بۆ لێپەڕین
ئەوزەمانە شێتو کەر بووم ئێستە وامن بووم بەپیاو!
کۆنە مەردم من گەلێ دی بۆ حەقی گەل ئەی نەڕان
وەختێ گەل پێویستی بەو بوو وەک سەگی دز ئەمڕان
دوای قڕان هاتن بەرەو لاک هەر وەکو داڵاش قڕان
خوێنی گەلیان خستە گیرفان سەدسەر و جووتێ قڕان
میللەت و ئاوات و باوەڕ بوون بەقوربانی دراو
قاتی ئەمریکی لەبەرکە سەمتی سمتت هەڵپەڕێ
خوشکی مەرد تەنگبێ تەنوورەت با (...) باش دەرپەڕێ
خوێن لەسەر سینگت بڕێژین نەک لەسەر دوو گاو کەرێ
چش لە جووتیار و کرێکار چش لە سەد خوێنی ڕژاو

***

ئەی گەل(*)

١٩٥٥/١١/٢٥

باخەوی غەفڵەت بەسیبێ ئەی گەلی مەردی عێراق
ڕۆژی یەکبوونە دەخیلە لابەرە کینە و نیفاق
أشرقت شمس النضال حان يوم الانطلاق
والى الثورة صفاً يا جيوش الانعتاق
بەسیەتی تاکەی قوبووڵتە دەرد و ئازار و سزا
کاری بێ کارانە ئەی گەل ئاخ و ناڵە یا نزا
لن تنال الحق قط بالسكوت والرضا
والى الثورة صفا يا جيوش الانعتاق
بەسیەتی دیلی و زەبوونی بەسیە ئابڕۆ نەمان
چاوەڕێی خۆزگە خواستن بەسیە وەک دایکی خەمان
فقيام منك يوما يعدل مجرى الزمان
والى الثورة صفا يا جيوش الانعتاق

(*) ژمارەی بەیتەکانی ئەم هۆنراوە زۆرترن.

بەسیە وەک دەروێش‌و صۆفی هەر بڵێی شاهم مەدەد
نوستن و ناڵە بەدەرت سوودێ نابەخشن ئەبەد
لن یفید النوم الاخصمك الوغد الالد
والی الثورة صفا یا جیوش الانعتاق

دوژمنت چینێکە ئەمڕۆ چەند سەگێکن پاسەوان
خوێنی پاکی تۆی گلاو کرد بارەها چڵپەی ئەوان
هب الی الثأر جریئا یوم تأتیك الأوان
والی الثورة صفاً یا جیوش الانعتاق

ئێستە هەر تۆ نیت کە قوربانی بدەی بێ لام و جیم
قۆڵی ئیستعمار و زۆردار بابدەی بێ ترس و بیم
قامت الدنیا بوجە ذلك الوحش اللئیم
والی الثورة صفا یا جیوش الانعتاق

ئەمڕۆ ڕۆژی هەوڵی سەختە چوونە ناو کۆڕی خەبات
ڕۆژی خۆ بەختکردنە بۆ میللەت و بیر و وڵات
یوم نشدان السلام والوئام والحیاة
والی الثورة صفا یا جیوش الانعتاق

ڕووبەڕووی دوژمن بەجارێ ڕاپەرن میللەت بەگەل
پاک لە ڕیشەی بێنە زۆر و تاقمی جەردە و دەخەڵ
سروخض غور الجهاد دون خوف أوكلل
والی الثورة صفا یا جیوش الانعتاق

شۆڕشە ئاوات و هیوامان چنگ ئەخات یەک‌یەک هەموو
ماڵ و روح و سەر فیداکە ڕاپەڕە تۆیش زوو بەزوو
ان من یبدون رأیاً غیر رأیي قد عموا
والی الثورة صفا یا جیوش الانعتاق

***

بەختیار(*)

١٩٥٥/٧/١٥

لەلای من کەسێک زۆر بەختیارە
زۆر کامەرانە زۆر شەرفیارە
لە ماوەی ژینا هەتا ئەمێنێ
بە کردەوەی پیس کەس نەڕەنجێنێ
لە ڕێی پێویستی گەل و وڵاتی
بەدڵ بەختی کات ماڵ و حەیاتی
کەڵکی میللەت و خەڵک و نیشتمان
پێش کەڵکی خۆخات بەدڵ و ئیمان
بەکەوچکێ دۆ و نانێکی جۆ و بەس
ڕازی بێ نەوەک سەر شۆڕکا بۆ کەس
دەست بڕو دووڕوو ڕیاباز نەبێ
لە کەوڵی بەرخا وەک بەراز نەبێ
لاشەی خەڵک نەکات بەبەردەبازی
بەسەریا بڕوا بۆ بەخت و نازی
پایەی کۆمەڵی بگاتە ئاسمان
قەت لە کەسان نەبێ هەراسان
هەر ساتێ بوو بەمیری سەر کورسی
نەیخاتە پشتگوێ داوای سک برسی
بۆ خاوەن زێڕ و زۆر و چەک و تیر
ڕاست بەچەپ نەکا و شیر نەکا بەقیر
کە خۆی بەخۆیوە دی بەخت و شادی
بەدبەختی خەڵکی نەچێ لە یادی
پیاوی بەختیار وەک وتم وایە
بشمرێ ناوی هەر لە دڵدایە

***

(*) ئەم هۆنراوەیە بەیتەکانی لەمە زیاتر بوون.

لەیلی لە خۆبایی(*)

١٩٥٥/٢/٢

ڕاسـتـە وا پەرژینی جـیـایـی لەیلەکـەم تەنرایە بەین
تۆ بەمـردووم نابێ دانێی گـیـانەکەم هێـشـتـاکـە هەین
با زەمـانـیش بۆم بهـاوێ تـیـری چەنـهـا کـەیـن و بەین
عەیبە بایی بوون بەجارێ چاوەکەم ست میم و عەین

ڕاستە من ڕووم نایە ئێستە خۆم نیشانت دەم بەڵام
قـەت ئەوەم لێ ڕامـەبینە تۆم لەبیـرچێ نەونەمـام
ڕێزت لێ ئەگرم هەمـیـشـە ئەتپـەرستم وەک خـودام
تا هەناسـەم تـیـابێ شـەرتە یادت پیـرۆزبێ لەلام

داخەکەم ئێستە ئەوەی تۆ خۆشتەوێ من نیم و نیم
گفتوگۆ و پەیمانی جاران هەر خەوێکی خۆش بوو دیم
گـەرچی نۆ غـونچـەی دەست بووم دانرام وشکم ڕزیم
ئێـسـتـە باوی دەوڵەمـەندە، لاتی وەک من بۆ چ بژیم

من ئەزانم ئێستە تۆ خاوەن مەعاشی و خۆش ئەژیت
پاش دەمێکی تر بەهاوڕێی خاوەنی کۆشکێ ئەبیت
دیتنی ئەمـڕۆم حـەرامـە لات وەکـو سـەودایە دیت
تۆ لە دڵـما هەر ئەمێنی گەر بۆ ئاسـمـانیش بچیت

***

شاعیر کێیە؟(*)

ڕۆژنامەی (ژین) ژمارە (١١٩) ١١مارت / ١٩٥٤

ئەو شاعیرەی کە ئەمڕۆ
ڕوو ڕەش نابێ و ڕەنجەڕۆ
مێژوو ناوی بەبێ تۆز
بخاتە بەرچاوی هۆز،
شاعیرێکە نیشتمان
نەدا بەکۆ شک و سامان
شەخصێ خاوەن شعوربێ
لە گشت خەوشێ بەدوور بێ

(*) ئەم هۆنراوە کۆپلەکانی زیاترن.

سەر کز نەکات بۆ بەهێز
لە بێ هێز نەکات تەرێز
شیعر نەکات بەدیاری
بۆ پێکهێنانی کاری
گەر لەپەتی دەن سەری
بۆ کەس نەکات نۆکەری
لە ماڵی خۆی نانێ جۆ
بخوا لەگەڵ ئاو و دۆ
بنوێ لەسەر حەسیرێک
نەبێ بەپیاوی میرێک
هەر لە دەوری چاوی کاڵ
کولّم و لێوی پڕ لە خاڵ
یا شاخ و چیا و نەسرین
ئەستێرە و ئاسمانی شین
پەتی شیعری با نەدا
ڕەنجی خۆی بەپا نەدا
گورگێ نەبێ و بەپێست مەڕ
ڕێوی نەبێ و باڵ و پەڕ
بکاتە بەر بەجۆرێ
ڕەنگی ڕاستی بگوڕێ
بۆ کەس نەکات ڕیایی
لە خۆیشی نەبێ بایی
ئەگەر لە عیلم و فەندا
یا لە جوانیی بەدەندا
تاکی سەری زەمین بێ
بێ هاوشان و سەرین بێ
خاوەن فیز و درۆزن
نەبێ هەتاکوو مردن
چرای ڕوونی ژیان بێ
زمانی بێ زیان بێ

کوشتن و دەرد و ئازار
حەپس و دووری و داروبار
بۆ سوودی گەل قبووڵکا
لەعنەت لە تەخت و پوول کا
ئەگەر هات و زەروور بوو
نزیک بوو یاخود دوور بوو
فیدا بکات سەر و گیان
بۆ میللەت و نیشتمان
خۆپەرستی و بەدخوویی
کەڵک نەبوویی و دووڕوویی
هەرگیز نەیان کات بەخوو
لە حەق لا نەدا یەک موو
شیعر و وتەی هەمیشە
لە پۆپەوە تا ڕیشە
عیبارەت بێ لە باسی
دەردی گەلی کەساسی
تێکۆشان و خەباتی
بەختیاری و نەجاتی
لە ئاسۆی ڕەنج و کۆشش
کە هەڵهات ڕۆژی شۆڕش
لەگەڵ گەلا بۆ مەیدان
خۆی بهاوێ بێوچان
ئەگەر هاتو وا نەبوو
یا هەتا سەر چا نەبوو
ڕەنجی شیعری بێجایە
هەنگوینی وەک ژار وایە
میللەت بەپیس و ناپاک
لەسەر زەوی لەناو خاک
ناوی ئەبات هەموو کات
مێژوو تفی لێ ئەکات

***

بۆ لیژنەی تەمثیل(١)

ڕۆژنامەی (ژین) ژمارە (١١٩٤) ٨ نیسان ١٩٥٤

سلاوێ لێژنەی تەمثیل سلاوێ
سلاوی گەرمی بێ نان و ئاوێ
سلاوی ڕووتێ بێ ئیشوکارێ
لانە شێواوێ، لاتێ، هەژارێ
پێشکەشی تۆبێ لەگەڵ کەسانێ
بێ گیروگرفت هەموو بەئانێ
بۆ پێک هێنانی کارت بێوچان
ئامادەن هەموو بەرۆح و بەگیان
سلاوم پێشکەش ئەو گەنجە بێ وا
دەوری موفەتیش بەرێوە ئەبا
کەوا کرداری بەرتیل خۆرەکان
مودیر و حاکم خاوەن زۆرەکان
دەر ئەخات بۆ گەل. زۆر زۆر بەچاکی
بێ شەرم و شکۆ زۆر بەبێ باکی
بۆ گەل دەرئەخات کە چۆن ئەوانە
لە زۆر کۆنەوە تا ئەم زەمانە
هەروەکو گورگ و وەک سەگی هەوشار
کەڵبە گیر ئەکەن لە لاشەی هەژار
کە چۆن مناڵ و ناموس و خێزان
بۆ کورسی ئەدەن بەکاربەدەستان
سلاوی گەرمم پێشکەش بەولاوە
کە مەحمود بەگە و خۆی نووری ناوە(٢)
چۆن خۆی و هەردوو بەگی میوانی
بەگ ریسوا ئەکەن بەرێک و جوانی
کە چۆن جەنابی ئاغا و بەگ و میر

(١) ئەم هۆنراوە وەکو هاندانێک و ئافەرینێک پێشکەشم کرد بەو لیژنەی تەمثیلە لە ئامادەیی سلێمانی پێک هاتبوو ئەو ساتەش شانۆ گەرییەکی پێشکەش ئەکرد داخەکەم ناوەکەیم لە یادا نەماوە.
(٢) محمود بەگ یاخود نوری، ئەمیش یەکێک بوو لە ئەکتەرە سەرەکییەکان.

کەروێشکی میللەت ئەکەن بەنێچر
کە مەعنای شەرف لایان پارەیە
بێ پارە لایان زۆر بێ کارەیە
خوایان دینار و مبدایان مەیە
کار و کردەیان بۆ خەڵکی وەیە
کاکە -برووسکە- هەمڕازی دەردم
منیش وەکو تۆ هەناسە سەردم(٣)
بەڵام ئومێدم وایە بەم زووانە
وەکو تۆ ببمە خاوەنی لانە
وەکو تۆ بگەم بەئاواتی خۆم
ئەگەرچی ئێستە لات و ڕەنجەڕۆم
لەژێر سێبەری کۆتری ئاشتیا
لەپاڵ نظامی عەدل و ڕاستیا
ببمە ڕەفیقی ئاشتیی ئاشتیخواز
بەبێ ئاخ و داخ بێ پلە و هەوراز(٤)

***

نابەزم

ڕۆژنامەی (ژین) ژمارە (١٢١٠) ٥ / ئاب ١٩٥٤

نابەزم هەرگیز هەرچەند ڕێگاکەم
پڕ ترس و بیمە
ئەڕۆم بەبێ باک لە کەس کۆناکەم
چ باک بێ نیمە
تێلای جەندرمە و زنجیر و زیندان
هیوام نابڕن
قسەی شیرین و کاغەزی گیرفان
دینم ناکڕن
ڕووتی و هەژاری بێ ئیشوکاری
ڕیم پێ وێڵ ناکەن

(٣) (برووسکە) ناوی یەکێ لە ئەکتەرەکان بوو.
(٤) ئەم ئاشتییە ئێستە هاوسەرمە و دایکی منالەکانمە.

نۆبەی بازمە تاقمی زۆرداری
ئەبێ پشت داکەن
هیچ گوێی نادەمێ بلێن کافری
چون لەسەر هەقم
با خۆشکا دوژمن کلپەی ئاگری
من پۆڵای ڕەقم
تاریکی زیندان لەلام زۆر خۆشە
چون دڵم ڕوونە
جارچی جاڕ ئەدا سا تێ بکۆشە
دوژمن زبوونە
نابەزم شەرتە گەر وەکو یاران
گوللە ڕێژکرێم
گەرچی بەزەبری داری زۆرداران
کاس و گێژ کرێم
لەم ڕێیەدا هیچ سەرسام مەبە
تیا بچێ گیانم
ئەی پەری هیوا بێ مەرام مەبە
من خۆم ئەزانم
خوێنی ڕێژراوی من و هەژاران
بۆ ڕێگەی نەجات
ئەیکا بەمەشخەڵ سپای هەژاران
لە ساحەی خەبات
چی وا پیرۆزە؟ کام شەرەف کام باو؟
فریشتەی مێژوو...
ناوت بەپاکی بنووسێ لەناو
پەڕەی ئابڕوو
نابەزم چونکە هەرخۆم تەنها نیم
گەلیش بێزارە
سەرخۆش و شێت و وێڵ و گومڕانیم
حەقم لێ دیارە

خۆم لە خۆمەوە وا هاوار ناکەم
برای هەمڕازم
بێ هیوا من خۆم شەرمەزار ناکەم
پیرۆزە نیازم
نیازی پیرۆزم نیازی میللەتە
نان و ئازادی
نەمانی زۆر و دەرد و مەینەتە
ئاشتییە و شادی
کەمن ڕەهنمام گەلی هۆشیاربێ
بەزین یانی چی؟!
ئەگەر ڕازی بم بەشم بێگاربێ
سا ژیانی چی؟!
ئەڕۆم کۆڵ نادەم ڕێگەم گرتووە
تا دوا کاتی ژین
ڕێم لێ وێڵ نابێ ڕێم دەرکردووە
بۆ بەخت و نگین
لەگەڵ کاوانی گەلا بێوچان
بۆ بەختیاری
ئەڕۆم نابەزم بۆ بەرزی ژیان
بۆ ڕستگاری

***

زیارەتی ئاسانەی لەیلی دەربەدەر(*)

١٩٥٣/٥/١٠

تێپەڕیم ئەمڕۆ نزیکی ماڵی لەیلی دەربەدەر
دیم کە چۆڵە خۆم لە قوڕنا هەر لەپێ تا تەوقی سەر

بولبولی عەشقی زەبوونم وەک مونادی بانگی کرد
حەسرەتا کوانێ گوڵی من ئەی خوا أین المفر

کوا شەوی دەیجووری زوڵف و کوا نەمامی سەروی قەد
کوا شوعاعی کوڵمی ئاڵ و جەبهەیی چەشنی قەمەر

(*) ئەم هۆنراوەیش لە هۆنراوە کۆنەکانمە و ژمارەی بەیتەکانی زۆرترن.

کوانێ پەنجەی پڕ خەت و خاڵ، کوا مەمەی وەک سێوی کاڵ
کوانێ قەوس و تیری موژگان، کوا لەبی هەروەک شەکەر

کوا نموونە صنعەتی خوا و هەیکەلی حوسن و جەمال
کوانێ نەغمەی سەر کەژان و کوانێ لەنجەی ڕاگوزەر

کوانێ لەیلی دڵ ڕفێنم، کوا خەیاڵی سەر نوێنم
أین من کانت حیاتي ثم نوراً للبصر

هات نیدایێ تێگەیانم لەیلەکەتیان دا بەشوو
چوو لە دەست چوو، هەڵسە ماچ کە شوێنی لەیلت بێ خەبەر

تۆزێ خۆڵی شوێنی پای و چیلکەیەک ئیکتیحال
قسمەتم بوو لەو حەدیفەی عەشقی بێ سود و سەمەر

وەختی ئێوارە و بەیانی جەزبەیی عەشق بانگ ئەکا
أي حسیبا کن وفیا والوفاء لا تذر

***

هەیکەلی ئیخلاص(*)

١٩٥٣/٣/٢٨

سەرم قوربانی گەنجێ بێ کە بۆ میللەت بەقوربان بێ
سەری بۆ تیری بەدخواهی وەتەن دائیم بەقەڵغان بێ
سەرم، ڕۆحم، دڵ و دینم، بەقوربانی دەماخێ بێ
بەبادەی عیشقی ئینسانی ڕەئیسی جەمعی مەستان بێ
کە ڕۆژی سەندنی حەق هات و ڕۆح و فیدایی بێت
نەترسی کوشتن و لێدان، نە ئەندێشەی لە زیندان بێ
هەزار پەیمان و کورسی بەرز، هەزاران سەفتەیی کاغەز
بەرانبەر عەشقی میللی ئەو وەکو پووشێکی بێ دان بێ

(*) ئەم هۆنراوەیشم هەر بۆ بەراورد کردنەوەی لەگەڵ قۆناغی ئەمڕۆی شیعرم دا بڵاودەکەمەوە. ژمارە بەیتەکانی زۆرترن و بۆ مێژوو ئەڵێم لە کاتی خۆیدا کە بۆ شاعیرێک لە شاعیرەکانم خوێندەوە وتی (هەموو- بێ کانی سەرەوای بەیتەکان لە کێشی گشتیی هۆنراوە کە زیادن) بەمەرجێ هەموو (ان)، سەرەواکان بزوێنی (ە) بدیتە پاڵ.

بەقوربانی ئەبم گەنجێ دڵی وەک بەحری بێ پەی بێ
لە وەختی بیم و خۆشیدا وەکو یەک پڕ لە ئیمان بێ
بەدڵ ڕەنجێ بدا بۆ گەل لە دوای ونبوونی جیسمانی
کە ناونووسی لە مێژوودا لەگەڵ ناوی شەهیدان بێ
مەبەستی هەوڵ و ڕەنجی ئەو فەقەت نەفعی عوموومی بێ
بکا نەفرەت لە خۆ خواهی بەگشت مەعنایێ ئینسان بێ
ئەگەر علیم و هونەرمەندیی بکات قۆچان لەگەڵ خۆرا
لەگەڵ فەخرا قبووڵی کا کە هاوشانی کەساسان بێ
کە هات و میللەتی بانگ کرد ئەبێ گشتمان وەهاو وا بێن
مەبەستی ڕەهنمایی بێ نەوەک میللەت فریب دان بێ
کە ڕۆژی شۆڕشی میللی لە ئاسۆی ڕەنج و تێکۆشین
طلوعی کرد بەبێ سستی چەی سەر شاخ و هەردان بێ
ئەگەر هاتو زەرووری بوو ببێتە کارگەری مەعمەل
موهایا بێ بەبێ کولفەت ئەگەر تاجی لەسەرشان بێ
بەکورتی هەیکەلی حوب و وەفا و ئیخلاص بێ بۆ میللەت
نەوەک چاوی لە کورسی بێ وەیا چاوی لە سامان بێ

***

١٩٥٣/٣/١٦

من کە مجنون بم ڕەفیقان، لەیل ئەبێ لەیلا نەبێ؟
عەرزی کەن توو چاوی لەیلا، لەیلێیی کەی وا ئەبێ؟
من ئەوا سووتام و برژام بۆ نیگای چاوی ڕەشی
بوخل و بێ لوتفی جەنابیشی هەتا کەی وائەبێ؟
خونچەیی داری حەیاتم وا خەریکە سیس ئەبێ
عەرزیکەن سروەی نەسیمی لوتفی کەی بەرپا ئەبێ؟
لاشەکەی خەستە و زەبوونم بوو بەکۆگای دەرد و ئێش
پێم بڵێن توخوا خەزێنەی ڕەحمی ئەو کەی ڕائەبێ؟
من ئەوا عومرێکی زۆرە لێم نەبیست جارێ بەڵێ
عەرزی کەن توخوا هەتا کەی جوابی ئەو هەر نا ئەبێ؟
لێوی من تاکەی بەبار و دیمەنم وەک زەعفەران
ئەم هەتا کەی یاسەمین و هەم گوڵی ڕەعنا ئەبێ

من هەتا کەی بێ نەوابم وەک هەتیوی بێ پدەر
ئەو هەتا کەی ڕاوکەرێکی بێ غەم و پەروا ئەبێ
من هەتا کەی هەر بناڵم شەو هەتا کاتی سەحەر
ئەو هەتا کەی بێ خەیاڵ و هەر لە جێی خەودا ئەبێ
ئەو هەتا کەی هەم نشینی مەجلیسی مەی خۆرییە
من هەتا کەی مەجلیسم هەر مەجلیسی وەی وا ئەبێ؟
من هەتا کەی چاوەڕوانی وەسڵی باڵای ئەو بکەم
ئەو هەتا کەی نووری چاوی غەیر و ئەم لاولا ئەبێ؟
من هەتا کەی بولبولێک بم شەونخوون و دەم بەزار
عەتری ئەو تاکەی هەمیشە هەر نصیبی با ئەبێ
شەرتە من هەر چەشنی خۆم بم کەم نەکا مەیلی دڵم
خۆری ئەو گەر خۆشی گوم کا، خۆری من ئاوا نەبێ

***

١٩٥٠/٣/٣٠

(*) دڵ غەمین و بێ نەوا خۆم دەردەکەم زۆر کارییە
دەردەکەم دەردی بەسۆزی دڵبەری دڵدارییە
تەن ئەوا جوانا و ئەڕێژێ، دەم ئەوا زووخاوی دڵ
وا لە چاویشم بەجارێ ئەشکی خوێنین جارییە

ڕوومەتم وەک گۆشتی برژاو وشک و چرچ و ڕەش بووە
لێوە لەرزێمە کە لێوم هەوری مردن بارییە
ڕۆژ هەتاکوو بانگی شێوان، شەو هەتا کاتی سەحەر
کار و پیشەی من بەدایم ناڵە ناڵ و زارییە

دەردەکەم دەردێ خراپە جەرگ و دڵ بیمار ئەکا
خەڵکی دوور لێم ڕائەبوورن، چونکە پێژن سارییە
دەردەکەم دەرێکە، لاشەم وا بەئێش و سوێ ڕزی
سەهوە هەر کەس پێم بڵێ خۆ شێتییە یا هارییە

(*) ئەم هۆنراویە چەند بەیتێکم لێ پشت گوێ خست بۆ یەکیش بڵاوم کردوەتەوە تا ڕێنمایی خەڵک بکات بەرەو قۆناغی شیعر نووسینم.

وا خەریکە پاک لقوپۆی داری جوانیم شڕ ئەکا
دەردەکەی پڕ داخ و ئێشم هەر بەچەشنی هاربیە
داخی دەردی دڵ بەنەوعێ ژینی لا تاڵ کردووم
یەک هەناسە ژینی تاڵ و مانەوەم بێ عاربیە

دەردەکەم دەردێکە یاران دەردی عەشقی بێ ئەمەل
نەک قسەی شیرینی نالی و لەف و نەشری ناربیە
هەرچی ئاخ و ئوف و نالە و داو و بێ دادی ئەکەم
ئەی ڕەفیق بێ سوودە چ بکەم هەر لەبەر ناچارییە

سەد حەکیم هاتن هەموویان یەک دەوایان بۆم نواند
ئەم کەسانە وەصلی یاری باشترین تیمارییە
وەصلی یاریشم مەحاڵە چون هەژار و بێ دەسم
جا کەوا ڕوو لە مەرگە دەردەکەم ئێجگارییە

مانعی وەصلی حەبیبەم دوژمنی خوێن خوارەمە
ئینسە، جننە، حوکمە، بەختە، لای خودایی بارییە
هەر کە مردم لێی بنووسن کێلی سەر گۆڕم (حەسیب
جوانەمەرگی داخی وەصڵی چاو جوانی یارییە)

***

سڵاو بۆ یار

١٩٤٩

سڵاوێ بۆ تۆ بووکی نەوبەهار
ئەی نازک بەدەن باڵا وەک چنار
ئەی ماه جەبین و ئەبرۆ چون کەوان
نازاری بێگەرد، سالاری زەمان
بەهاری پڕ گوڵ گوڵباخی سەرچڵ
چەمەنگاهی شین قیبلەکەی بولبول
بێ عەیبی نەجیب ئەی پەنجەی شمشاڵ
پڕ خەت و خاڵ و کچۆڵەی ناوماڵ

تاقانەی باوک قیبلەگای دڵان
ئەندام وردیلەی سەرباشقەب گوڵان
درۆیە- نییە بەندەیەک بێ عەیب-
أنت برهان وما فیک ریب
بۆن خۆش و ڕووخۆش، ئارەقت مسکین
بۆخرش و دڵ دەوایە تەسکین
هاتومەتە ڕێت دەس مەیەنە ڕێم
خێری جوانیی خۆت ڕەحمێ بکە پێم
بەتیری عەشقت دڵم بیمارە
بەماچی لێوت دەردم تیمارە
ماچێ کەرەم کە لەیلی نازەنین
فلا يضاع أجر المحسنين

***

بۆ شانازیی گەلی کورد سەید علی أصغر

١٩٥٥/٩/١٠

فریشتەی دەنگ و ئاوازی دڵگیر
سەی علی أصغر
چریکە دڵگیر وەک داو و نێچیر
فەنانی اکبر
فریشتەی نەغمە و سەدای خۆش ئەدا
لە وێنە کەم بوو
بولبولی باخچەی خلوودی خودا
هەرگیز نەمردوو
دوادی کورد و فەخری کوردستان
نەوەی کوردی مەرد
زەنگی زەواری گەرمیان و کوێستان
دەنگخۆشی بێگەرد
سید هەڵگری ئیلهامی ئاواز
بۆ هەموو جیهان

گەرووت بوو لانەی پیرۆزترین ڕاز
مەعنا بۆ ژیان
ئەی نەخشەی دەستی فەنانی بێچوون
تاجی دەنگخۆشان
لە دنیای خەما تروسکەی زەبوون
هۆشی بێهوشان
ناڵە بەسۆزی دەروون گڕ پێدەر
قیبلەی دڵ پەشێو
فیدای یەک کزەت سەد مێزەر بەسەر
سەد عابیدی کێو
ئەی پێغەمبەری وەحیی خۆشی دەنگ
ئەی سۆزە بەکار
چریکە قلپەی شوشەی مەیی مەنگ
بۆ جوان وختیار
کوا ئاوازی خۆش دەنگی ڕەوانت
وەک جاری جاران
کوا نرکەی بەستەی قۆچی قوربانت
ئەی داخی یاران
گوایا تۆ مردووی نەماوە ناوت...
ئیتر بەجارێ!؟
ناڵە و چریکەی وەک تاڤگەی ئاوت...
چوونە ژێر غارێ!؟
نەخێر فریشتەی کزەی خەم ڕەوێن
خەمی هەژاران
نەخێر ئەی دڵی داماوان خەوێن
زەدەی ڕۆژگاران
ئەم کوردستانە ئەم دەشت و کێوی
قەوانی دەنگتە
دەروونی هەموو کوردێ چوارچێوەی
شێوەکەی شەنگتە

سلاوم هەتا ئەبەد پێشکەشی
گیانی پاکت بێ
بەخراپە لێدووت ڕەبی ڕوو ڕەشی
بەر دیوانت بێ

***

بۆ جوانێکی ڕەنگ خورمایی

زۆر لام سەیرە
ئەو جوانانەی
ئێستە بەختی خوا پێ دوان
بۆچی ماون؟!
هەر کامێکیان ببنە بەختم...
وەکو ئەو شوانە کرمانجەی...
زۆری حەز لە خورما ئەکرد،
شار و دوکانی نەدیبوو
کە هاتە شار
– دای بەسەرا وتی هاوار،
ئەوە خورمایە ناخورێ؟!،
دەست و دەمی بۆ نابرێ؟!
ئەگەر ئەو خاوەن دوکانە...
گۆج و کوێرە،
بۆچی یەخەی خوا ناگرێ؟!
ئەگەر ناتوانێ بشیخوات...
لە ئێستەوە بۆ نامرێ؟!
ئەی جوانەکەی ڕەنگ خورمایی...
چۆن نەخوراوی؟!
چۆن وەک ئاڵای ڕۆژی حەشر
هەڵنەکراوی؟!

***

بۆ دەستە کچێک ناوی (شیرین) بوو

لە شیرینیی (شیرین)دا هەموو گیانم شیرینە
شیرین خونچەی نەودەمە و، شیرین باخی بەرینە

ئەگەر لوتفی هەبێ پێم سەرم وا لە ڕێگەیا
نیونیگایە لەو چاوەی هەموو ئاواتی ژینە

خەندەی شنەی بەیانە چپەی ئاوازی بولبول
گولاوی دەم و لێوی شیفای هەزار برینە

سینە نەرم و نیانە، گەردنی بەرز و سافە
عارەق دڵۆپی نەبات تامی چەشنی هەنگوینە

چاوانی سیحری ڕووتە نەقشە برۆی کەوانیی
زوڵفی پەخشان و خشتی سەر لقی یاسەمینە
بەخ بەخ لە بەژن و باڵای هەی هەی لە لەنجەولاری
لەشی لەناو پۆشاکا شەپۆلێکی لەرینە

دە بێ و بچۆ بەلاما نیگایەکم تێگرە
هەموویت پێشکەش ئەکەم هی من بێ ئەم زەمینە

شیرینەکەی (وەفایی) تەشی ئەڕست جاربەجار
شیرینی من سۆز و حەز هەڵ ئەکاتە سەر سینە

دەستم یەخەت بەرنادا ئاهم ڕێگە و دامێنت
لەسەر کەلی بێ لوتفی چارت هەر دابەزینە

لە ئاوێزانت دەگرم وەک گوڵ ئەتدەم لە یەخەم
تیشکی هەزار ماچی گڕ ئەدەم لە چاڵی تینە

لە گولاوی لێوەکەت لەبەر تیشکی چاوانت
پاراو ئەکەم دەروونم ئۆخەی چەنێک شیرینە

***

بۆ کچێک ناوی (بەختەوەر) بوو

خۆزگە چاوم وا تیژ ئەبوو
ئەم دیوەو دیو بیبینیایە
توێ توێی گیانی ئەو (...)یەم
ئەپشکنی هەرچی تیایە

دانە دانەی ئەو گەوهەرەم
وەکو شیعرێ ئەهۆندەوە
دێڕ بەدێڕی ئەو دیوانەم
بەبەستەوە ئەخوێندەوە

چاوم ئەکرد بەسارییە
باڵای بەرزی هەڵکاتەوە
لە سێبەری پەخشی ئەوا
دڵم پشتێن بکاتەوە

پاراو ببێ بەو ئاونگەی
درەختی ئەو پەخشی ئەکا
کڕنووش بەرێ بۆ پەیکەرێ
دیمەنی ئەو نەخشی ئەکا

هۆ (...) کە، ئەی شۆخەکەی
هاوتا کەمی نیگا بڵاو
پێشکەشت بێ لەم بەستەدا
هەزار خۆزگە، هەزار سڵاو

نیگایەکم لەو چاوانەت
ئاراستەکە بەپەرۆشم
گوناه نییە من عاشقم
پێکی ئەو چاوەت بنۆشم

***

بۆ جوانێکی بەناز و نەخۆش

ئەڵێن نەخۆشی قەزا و بەڵا دوور
بەڵا بەجەستەم چۆن بێمە حوزوور

دووریت دەردێکە دۆزەخ بەحاڵم
لە ناخی خۆمدا بێ دەنگ دەناڵم

خۆم بەقوربانی چاوت دەزانی
بۆ لە ڕێگەتا نەبمە قوربانی؟!

قوربانی خۆت و ئیش و خەمت بم
قوربانی لوتفی زۆر و کەمت بم

لە ئازاری تۆ پێشوازی ئەکەم
بەبەرتیلی گیان دەرد ڕازی ئەکەم

هەستە و وەرەوە دەروونم تەنگە
بەچاوت قەسەم قافیەم لەنگە
بۆ خۆت نازانی ئەی نازی نازار
کە شاعیر ناژی بێ چاوگە و بەهار!

***

بۆ کچێکی ڕووخسار جوان

ئەوەندەت لێ هاتووە چاکەتی شینی سەرشان
خۆم ناگرم لە جێدا وەها دڵمی ڕاوەشان

شان و گەردن کەوتوونە تۆیی ئاسمانی شینەوە
ئەستێرە پێ ئەکەنێ لەکن دوگمەی سینەوە

لەژێر تاڤگەی پەرچەما لامل نێرکی چنوورە
لەبەر تیشکی چاوانتا ڕوومەت خەرمانی نوورە

ئەی خوا ڕەحمێ بەدڵم شێت و شەیدا و پەرۆشە
ئا لەو بۆن و بەرامە قومێکی پێ بنۆشە

***

گیپە

گیپەکەم گەرم و خڕ و خەپانە
وەکو بەرسینگی کۆتری گوێ بانە

گیپەکەم پڕی هێل و گوڵاوە
چەور و بەتامە شلشل کوڵاوە

گیپەکەم هێشووی ترێیە زیوە
مەمەی کیژۆڵەی پەنجە نەدیوە

گیپەکەم قوتووی زێری بێ گەردە
چاری نەوسن و دەرمانی دەردە

گیپەکەم بۆن و بەرامەی خۆشە
بەبەی خڕپنی باوەش و کۆشە

گیپەکەم دەم و لێوی لێکناوە
گەنجینەی دڵی قیمە کراوە

گیپەکەم کوڵمی ڕووی نەونەمامە
سەرباشقەی هەموو چەشنی تەعامە

گیپەکەم وەکو گۆنای بووکی فەڕ
تەنها بۆ لێوە پیا بکات گوزەر

گیپەکەم هێشتا هەرچەند خەیاڵە
ئاواتی خۆشی خەونی چەند ساڵە!

لە خوانی شیعرا هێندە بەتامە
وەک سەر گوزوشتەی شیرین کەلامە

لە دەوریی دڵما هێناومە بۆتان
بەر چەتاڵی دەن بەدەستی خۆتان

***

ياصاحبي

ياصاحبي لك منى السلام
فالشاعر أبي لايضام
ذو مهجة يملؤها الحنان
فألف حيف ان هو يسام
أبث ما يختلج في ذاتيا
وبعده فهل أنا ملام؟
جارتك... الله من قسوتها
خيالها في مهجتي ضرام
هذا الكيان الشاعري قد مضى
قصته حزينة أثره ركام!

***

ياصبحي المرتعش... فستي الاميرة
غائبة في سفرة رجوتها قصيرة
هل تسمع آهاتي الغاضبة النذيرة
تداخلت في داخلي أوركسترا هديرة
أني على جناحها – أحلامي الفقيرة
نستعطف عودتك يا ستي الاميره

***

الشامتون

الشامتون – يا ويلهم
يشمتون بأنها لن تلبي الرجاء!
لن تلبي الدعاء
يا ويلتي أقول حق أم ادعاء؟!
فهل من شيمة الاله
أن يخيب الرجاء؟!
أن يسحق الدعاء؟!
يا ويلتي ان كانت السماء

لن تنزل المطر
لن تفتح ثغر الافق
لطلوع السحر

***

عيناك هما الخلاصة

عـيناك ان بزغـتـا تـندحـر الظلام
وتومض البـارقـة فـتنبت الاحـلام
عيناك ان ضحكتا لنكتة التباعد
تنفعـل الاهزوجـة نشـيـدها الوئام
عـيناك ان أمطرتـا على أديم حـبنا
تفـجـر التنبـؤ وخـابت الاوهام
عيناك ان اطرقتا مغالق الاشعار
تدفـقت قـافـيـتي وأزدهر الكلام
عيناك ان صاحبتا مدار حبي مرة
لاصبحت مغاربي مشارقا تقام
عـيناك ان أوجزتا حكاية كتـبتـها
لكانتـا الخلاصـة ومـا بقي قـوام
عيناك ان ابحرتا عبـر دروب فطرتي
شــهــدتا بانه لم يدركني الفطام
عـيناك ان اشرقتا كـمبسم لقـبلة
سأغرق في الزرقة وليخسأ العوام

***

فاتنتي لكم أهفو اليك واشتاق
افتش عنك الحارة دربا فدربا حتى الرواق
لو تظهرين كالقمر ذات مساء عند المحاق
أو تقابلنا يوما بعد هذا الفراق
لأروي ضمأي بارتشاف العناق
من جيد عسجدي الملمس وعطري العباق
اي (...) لقد قلت يوما فيك:

(يا أنسة مازلت بدون منافسة)
واليوم فان مهر فتنتك في السباق
مازال هو السباق

***

الى بسعاد

رميتنى - ما أقساك من رامية
حذار ان تداعبي تلك السهام الدامية

قد تترك في ناصع راحتك وشم الدم
قافية قصيدة معجونة بالألم

وتشهد بأنك قتلت يوما شاعرا بغيلة
فلم يكن يدافع عن نفسه بحيلة

فوقع في موقع الشهيد
دون الرثاء والبكاء والنشيد
جزاؤه بارقة من افق العينين
وخفقة تطلقها حمامة النهدين

***

السجل

ان تصورت سجلي لم يعد شيا صوابا
دققيه يا جوان جملة هذا الحسابا

ان قيودا مركزية لم تسجل حبك
عدليها ان اردت وأشطبي بابا فبابا

ان رأيت ان شعري لايغني حسنك
بددي تلك القوافي وأحرقي هذا الكتابا

ان سمعت ان قلبي لم يعد عشاً لك
فجريه ذات يوم واجعلي منه يبابا

***

عيناك

عيناك سماوات اهدابها تعج بالنجوم والاقمار
عيناك مدينتان شرفتاهما تطل على البحار

عيناك بساتين من نخيل واعناب
تجري من تحتها الانهار

عيناك بحران صافيان يغدقان علي الاسرار
عيناك ليتني لم اراهما
فقد تورطت في شجار مع الاشعار

هيهات للشعر سبر غورهما
بعد مئات من القصائد ومئات من الاسفار

حبيبتي: إنني مذ وعيت اشرب
في كأس العيون رحيق الأشعار
فهل لك ان تنهي هذا الشجار ؟!

***

سهام

١٩٧٦/١/٢٤

سهام منك تأتيني
فما اقساك من رام!

تعاليت فأهديت
أريج قلبي الدامي

فبعد البين عاداني
فلم اصبر لالآمي

قذفت البعد بالضجر
تداعى عند الهامي

فكان الحب في الشعر
يثير موج انغامي

ليعنيك تهاويت
صريع الرمي والرامي

***

أميرة

١٩٧٩/٣/١١

أيتها الأميرة
أنتظر بلهفة زيارة قصيرة
الا ترين صبوتي جديرة
بهذه المكرمة الصغيرة؟!
أيتها الحورية
الله ما اجملك- من غادة نافرة المسيرة
أيتها الفاتنة
لاتدعي ان أغرق في بركة من حيرة
فهل ترين ناقصا ان تجبري لشاعر
ظلوعه الكسرة؟!
بحسنك حلفتك-
ان تحسني يا الطف مخلوقة
ليست لها نظيرة
امدي روح شاعر
بقدح من روحك
لينشد في دربك على الف وتيرة
ينتظر بلهفة زيارة قصيرة

***

عيناك نبعان دافقان من سماوات السحر
عيناك تستجدي الشمس منهما البصيرة والبصر
عيناك ارجوحتان تتأرجحان في ضوء الفجر
عيناك تحملان للعاشقين الف نبأ والف خبر

عيناك قافيتان لبيت من قصيدة يغنيها الغجر
عيناك تحملان على امواجها اسمالي المندثر
عيناك محاربتان من يحظى في نزالهما بالظفر؟
عيناك اهدابهما اذاقتني الام وخز الأبر
عيناك فتاتان صلبتان لايقضى منهما الوطر
عيناك قدران بل اقوى من القدر
حبيبتي اني رايتهما تنفذان الى القلب دون الخدر
اتوسل اليك ان لاتحملاني فوق طاقات البشر

فەرهەنگی خەم
٣

پێشکەش بێت بە:

خوێنەوار و ئەدەب دۆستی کورد.
ئەو یاد و یادگارانەی بەشیان هەیە لەم شیعرانەدا.
بەخەم و ئازاری ساڵەکانی ١٩٨٠- ١٩٨٨.
بەگیانی لە گوڵ پاکتری- کەژاڵ و بەهار.

بەئافرەتێک لە یەکەم ڕۆژی هاوسەریمانەوە هەتا ئەمرۆ لەگەڵ هەموو دڵوپێک فرمێسکی وەریومدا دوو دڵۆپ ئەشک دەرێژێ- دایکی کەژاڵ و بەهار- بەبێ ڕتووش بێ پەراوێز و شیکردنەوە، بێ پێشەکی و پیاهەڵدان. ڕاست و ڕەوان وەکو بینایی چاوان فێنک و سازگار وەکو بەفراوی کوردستان. سەر بەرز و گەردن کەش وەکو شاهۆ و پیرەمەگرون و قەندیل و کەژی زەردە، وەکو سۆزی خانی و نالی و مەولەوی وەکو عیشقی کاکەمەم و دەروێش وەلی، وەکو ڕاستگۆیی مەحوی وەکو شیعری بەنەزم و فەڕی گۆڕان وەکو سۆزی گەرمی ناخم. وەکو کاتی دەمەو بەیان و ئێوارانی ناو شاخ و دۆڵەکانی قەرەداخم.

نازی یار

١٩٨٥/٥/٦

تۆ خۆت وتت نازپەروەرم، نازی یاری خۆم لە لایە
ستایشی ئەو بەڵێنەم هەتا مردن لە کۆڵایە
هەتا ئێستەش لە سروودی جوانیی تۆدا دەنگم هەیە
لەسەر ئاڵای مەمکەکانت من جێ پەنجە و ڕەنگم هەیە
ئیتر چۆن لە بیرت بچم کێ لەو بڕوایەدا ماوە؟!
ئەی نەیاری ئەوینی من، خەیاڵی تۆ پووچ و خاوە
خۆ یارەکەم هەر ئەو یارە کە شانازیم پێوە ئەکرد
بۆ سەر مەزرای تینووی هیوا ئاوی ڕوونم لێوە ئەبرد
خۆشم ئەوێ و نازی ئەویش لەسەر چاوی چاوەڕێمە
لە مۆبەدی عەشقی ئەوام هەتا دەمرم ئێرە جێمە
هۆ خەڵکینە من مەستەکەی بادەی دەستی ئەم یارەمم
شایی گێڕی ڕەشبەڵەکی خوێنجمانی ئەم شارەمم
من و یارم نیگارێکین ڕەنگ و بۆمان تێکەڵاوە
کوویەی بادەی ئەم عیشقەمان دەستی کەسی بۆ نەبراوە
هەر چەند شنەی یادێکی تۆ ئەدا لەم لێوە تینوومە
باخی شیعرم پاراو ئەبێ و پەیڤم هەمووی بەروبوومە
وەرە بەرچاوم پڕ بکە، هەر تۆ ببینم چاترە
خۆت ئەزانی تەمەن چییە سبەی دنیام لێ ئاخرە
تۆ خۆت وتت نازپەروەرم نازی یاری خۆم لە لایە
ستایشی ئەو بەڵێنەم هەتا مردن لە کۆڵایە

***

«من»ێک کە عیشقم

١٩٨٥/٥/٢١

من ئاژانسی دەنگوباس نیم کە بێم بۆ لات خەبەر بەرم
من دێم قەندی لێوت بخۆم لە باخانت سەمەر بەرم
من بارانی بەهاران نیم باخی جوانان بشۆمەوە
من دێم لە چاڵی تینەتا ئاورنگی تۆ بخۆمەوە

من پەروانەی شەم پەرست نیم نوورم بینی خۆم نەبینم
من دێم هەنگی هەنگەژاڵم، شیلە ئەبەم بۆ هەنگوینم
تێکۆشەری نموونەش نیم قەناعەتم بەهیوا بێ
من دێم بۆ ناو شاری دڵت ئەبێ حوکمیشم ڕەوا بێ
من بەستە نیم بوێژەکان بمکەن بەدار و بەردەوە
من دێم شۆڕەسواری زاوام ئەبێ خۆم بچمە پەردەوە
من خەونێ نیم بمبینن و خەونامە نەمگرێتەوە
من دێم وەکو پرسیارم، ئەبێ جوابم بدرێتەوە
من بای شەماڵ نیم ئێواران شانەی پرچی خاوت بکەم
من دێم وەکو ڕەشەبایەک، کەشفی هەموو ناوت بکەم
من فەلسەفەو فەیلەسووف نیم، باسی، ڕاستی وەک ڕاز بکەم
من دێم وەکو حەقیقەتم، گرێ کوێرەت بۆ واز بکەم
من میوانی ناوەختە نیم لە دەرگا دەم جێم بدەنێ
من دێم و خۆم خاوەن ماڵم، کەس ناتوانێ هەڵم کەنێ
من ساقی نیم مەی بگێڕم لە ئاهەنگا بۆ زین و مەم
من دێم ڕابەری مەستانم، پێکم لە پێکی تۆ ئەدەم
من دەروێش نیم بێم بەچۆکا لەبەر دەرگەی نەزەرگەتا
من دێم پیری تەریقەتم دەرت دێنم لەو بەرگەتا
منارە نیم مۆذنێک بێت و بانگم لەسەر بدات
من خۆم بانگی-انا العشق-م، کێ بانگی وا خەتەر ئەدات؟!
من (وەلی) نیم، کێلی قەبرم کاتێ ئەمرم باڵای تۆ بێ
من دێم بەرزیی ئەم باڵایەم بۆ بەختی باش لەلای تۆ بێ
من (مەحوی)نیم. لەجێی بەردێک فەرهەنگێجوێن ئەوەشێنم
لالەزارە پەژمووردەکان بێ یەک و دوو ئەسووتێنم
من مێژوو نیم هەڵسوکەوتت تۆمار بکەم هەموو ساتێ
من دێم بتگرمە باوەش و چرکەی ساتیشت نەگاتێ
کاتێک نایەم ئەو کاتە بێ هەڵسی چرام بۆ هەڵبکەی
من خۆم چرام هەر کە هاتم ئەبێ گوڵم بۆ ڕابخەی
من ئاژانسی دەنگوباسی نیم کە بێم بۆ لات خەبەر بەرم
من دێم قەندی لێوت بخۆم لە باخاتت سەمەر بەرم

***

ڕووباری شێت

ڕووباری شێت لرفەی دەهات
پێیان وتم: ماڵ وێرانە
هەرچی لەبەر هاتنیایە تلی دەدات
هەرچی ئامبازی ڕێگەی بێ
بەناو گەرووی شیوەکاندا
بەبەردەمی کێوەکاندا
وەک ئاوماڵک خولی دەدات
سینگ و بەرۆکی داخراوی پێ دەشتەکان
بێ شەرمانە دەپروێنێ
لەناو چاوی بووکی ئەرزی داوێن سەوزا
ڕق ئەستوورە
پێکەکانی خۆی دەشکێنێ
هەر کێڵگەیە و ڕای دەماڵێ
هەر درەختە و دای دەپاچێ
بەست و سنوور ناهێڵێت و تێکیان دەدات
هەر خوا دەزانێ ئەم شێتە
چی کردووە، یا چی دەکات؟
وتیان لە کەس ناترسێت و تکای کەسیش وەرناگرێت
لەبەر نرکە و ناڵە و هاژەی
ناچار دەبێ گوێمان کەڕ بێ و دەم داخرێت
کەوتینە دوای...
هەتا دەریا دەمی دەرکەوت
دەریا تاوێ دەکرایەوە
تاوێ وەکو پیاوی دوودڵ
بەپێ دز کێ دەکشایەوە
هەر کە لرفەی ڕووبار دەهات
لچی شەپۆل دای دەماڵی
وەک بەربینی چەمی خاڵی

وتمان:
شێتی ماڵ وێرانی ڕق ئەستووری گۆبەن گێڕی بێ داد و خەم
ئەگەر مەردی ئادەی شەقێ لەناو دەمی دەریا هەڵدە
دەبلێ من لە تۆنیم و بەهیچ جۆرێ لە تۆ ناگەم
بەلام هەیهات
هەرچەند دەهات
چەمچەیەک بوو لەناو دەما
نە نرکەی ما
نە لرفەی ما

***

ئۆپەرێتی کێشەی ژیان

١٩٨٥/٧/١٠

* ئەم ئۆپەرێتە بۆ ئەڵقەکانی نمایشی ژاڵە دانراو
مامۆستای هونەرمەند (صلاح رؤوف) ئاوازی بۆ دانا.

١

لەو ڕۆژەوە کە بازورێک لە بازوویێک بەهێزتر بوو
لەو ڕۆژەوە کەسێکی وا سەری هەڵدا
زۆرزانتر بوو،
فێڵبازتر بوو...
کێشەی ژیان هاتە گۆڕێ
وتیان گرەوی ئەم کێشە هەر دەمێنێ و قەت ناگۆڕێ
تای ئەم کێشە بەلای ڕاستا لارە سەنگە
لە نێوانی دوو دژوارا، حەق و ناحەق
هەتا ئەمڕۆیش کێشمە کێشە و هەرا و جەنگە
دەڵێن حەق وا بەسەر نووکی شمشێرەوە
دەڵێن: ئەگەر شمشێر نەبێ
ئەوا حەق وا لەژێرەوە
دەڵێن نەخێر حەق هەر حەقە
شمشێر هەبێ یاخود نەبێ

کەسێک لاریی لەم یاسایە نییە مەگەر زۆر گەمژە بێ
ئەم جیهانە هەردوو ماکە
شەو و ڕۆژە، مەرگە و ژیان
هەر یەک و یەک ئەکاتە دوو ناکاتە سیان
ئا لەم ڕێگە جەنجاڵەدا بە ملیۆنها ڕێبوار پسان
ئەگەر بێت و تاڵی نەبێ خۆشی چییە؟
ئەگەر بێت و شەوگار نەبێ ڕۆژگار نییە
هەموو شتێ خۆی لە دژی خۆی ئاوسە
شتێکی دی لێ دێتە دی
هەوەڵ کوانێ؟ ئاخر کوانێ؟
دەسا خەرەک بۆ چنینی ئا ئەم ڕێسەیەمان دانێ!
مرۆڤ خۆی خاوەنی ڕێگە و کاروانیشە
مرۆڤ خۆی ئاگری بن کا و بارانیشە
مرۆڤ خۆی داس و سەپان و خەرمانیشە
با بزانین ئاخۆ ڕاستە حەق هەر حەقە؟
ئاشکرایە...
حەق کێوێکی وا مەزنە...
گەردوون ئەگەر ببێ بەتەور
چلۆسکێکی بۆ دانایە
مرۆڤ ئەگەر هۆشیار نەبێ
ئەم مەتەڵەی بۆ هەڵنایە
مەلەوانە جەربەزەکان
خۆ دەهاونە ئەم دەریایە
دەبا ئێمەیش گوێ ڕاگرین، ئاخۆ مێژوو
ئەم مەسەلە چۆن دەردەبڕێ و چیشی تیایە؟!

***

٢

دەمەو بەیان کە ڕۆژ هەڵدێ ڕوخسەت لە کەس داوا ناکا
ڕۆژ هەڵهاتن پرسی ناوێ
ڕۆژ هەڵهاتن ترسی ناوێ
ڕێگەی هەزاران فرسەخیش بەهەنگاوێ دەست پێ دەکا

مەرد ئەو مەردە: وتی دەڕۆم،
هەنگاوی هەڵهێنایەوە
کۆڵی لە خۆ نەگرتەوە، پشتێنیشی نەکرایەوە
یا بەئاواتی خۆی دەگات
ئاوی باخی خۆی دەدێرێ
یا بەچەشنی ئەمانەتێ بە ڕێبواری کەی دەسپێرێ
بەرەو بەیان ڕێ ڕچاو کە
بەرەو بەیان ڕێ ڕەوایە
سەفەری وا موبارەکە و ڕۆژێکی ڕوونی لە دوایە
قەڵای مەردان، هەزارانی وەکو تۆ بوون
چینی دیواریان بۆ هەڵساند
نەخشەی هەبوونیان بۆ سەپاند
برای ڕێبوار، خاوەن بڕیار
بڕیاری چاک ببەیتەسەر
چەند پیرۆزە لەو قەڵایە تۆیش چینێکی بخەیتە سەر

***

٣

ئێجگار خۆشە...
مرۆڤ باخی تێکۆشانی بۆ بێتە بەر
لەناو دەریای شێتی ڕەنجا گەوهەری خۆی بۆ بێتە دەر
ئێجگار خۆشە...
بەروبوومی ئەم جیهانە
لەگەڵ عارەقی نێوچاوان سەربەسەر بێ
تەنها ستەم لەم کێشەدا
داری بێ سایە و بێ بەر بێ
ئێجگار خۆشە...
کە هەنگاوت بەرەو ئامانج هەڵهێناوە
بۆ پێشوازیت خەڵکی هەبن دار نەدەنە بەر هەنگاوت
کەمتەرخەمی تۆپەڵ نەکەن...

بیهاون بۆ سەر و چاوت
کە پەیکی خێر موژدەی خۆشی و گەیشتنی کاروانیدا
بانگی بەیان خەبەر بدا
بووکی ئاوات لە گوڵزاری وا وەرزێکا
چەپکە گوڵی هەمەرەنگە
لە بەرموور و لەسەر بدا

***

ئەو دیوی شووشە

١٩٨٥/٨/٧

من مەلێکی لانەوازم وێڵی دوای هێلانەمم
من نمەی بارانی ئەو دیو شووشەکەی وێرانەمم
من غەریبم خۆم ئەزانم ئەم ژیانە لایە لێم
تۆ نەبی ئەی خەونی مەستم کێ دەزانێ روو لە کوێم

بیرو مادە.. کێ هەوەڵ بێ، گەوهەری تاکی منی
دەنگ و هاواری منی تۆ خورد و خۆراکی منی
ئەی فەریزەی ئاینی دڵ هەر ئەدای تۆ ساتمە
ڕاو و ڕەسمی مەیکەدەی نوێ باوەڕی دوو پاتمە

قایلم بەم داخ و دەردەی بۆ ئەوین پێشوازییە
با گرفتاری خەمم بم، پێم مەڵێن ناڕازییە
ئەی نیگاری پڕ لە کێشەم ڕەنگی ئازار دەر مەخە
ڕەنگی ئازار توخمی عیشقە، بۆ نەزانی سەر مەخە

خۆم لە خۆما ڕەنگی عیشقم تێکەڵاوی خوێنمە
ئەو لە گەردوونی نیهادما ناونیشانی شوێنمە
من لە ئەشکەوتی خەما بووم وا پەیامێ هاتەخوار
-کوێرە دێش بێ‌هەستە جاڕە: خەڵکە وامن‌بووم بەشار

من مەلێکم لانەوازم، وێڵی دوای هێلانەمم
من نمەی بارانی ئەو دیو شووشەکەی وێرانەمم

***

ئەز خولام

پەیامنێری ئەنجوومەنی ڕەنگ شوناسان خۆی هاتە لام
«تۆ.. ئەز خولام...
شارەزایان لە ئەنجومەن وا دانیشتوون
دەمەتەقێ بەردەوامە، زۆریش ماندوون
ڕەنگ لادەبەن، ڕەنگ دەگۆڕن، ڕەنگ دادەنێن
قسە دێت و قسە دەبات
هەر کەس بەگوێرەی بۆچوونی جۆرە ڕەنگێک دەگرێتەوە و
لە ڕووی ئەم و ئەوی دەدات
ئەی لە بارەی جەنابتەوە...؟»
- دوێنێ وتم بەیاری خۆم..
بە دەنگی خۆم بەزاری خۆم
بۆ ئەنجوومەن پەیامێکی وام ناردووە:
منی عاشق تەنها لە فەردی لێوی تۆ...
قەندی شکاوم خواردووە
لەناو چامەی سینەی تۆدا...
بە باقە خۆزگەم چاندووە
بۆن و بەرامەم گرتوویەت
ڕەنگی تۆیشم بواردووە
بەمەرگی تۆ زۆر دەمێکە
گیانی خۆمم بەفریشتەی چاوەکانت سپاردووە!.

***

لەگەڵ شێخێکدا

١٩٨٥/١١

لە دڵمەوە تۆم قبووڵە ئەی شێخەکەم بە ڕابەرم
لەبەر تۆفانی مەینەتا ئێستێکە تۆی چەتری سەرم
تۆ ڕێنماو دەسگیرمی ئا لەم ڕێگە جەنجاڵەدا
حاجەت چییە منی مۆمن بۆ چۆک دادەم سوجدەبەرم؟!

خۆم دەزانم ئەم هەویرە پڕ دەریاکان ئاودەکێشێ
کێ دەتوانێ بیسەلمێنێ ...(مسیر)م، (مخیر)م ...!
شتێک نییە بەینە بەین بێ هۆشی منی پێ قایل بێ
ئەم گلۆلە ئالسکاوە. جا من هاوار بۆ کێ بەرم؟!
دڵم مۆمێکی تیا ماوە ئەگەر بسووتێ چاترە
با، ڕەشەبای لۆمە و تەشەر کپی نەکات (منور)م
شێخەکەی خۆم باش دەزانێت مۆمی دڵم پەروەردە کات
واعظ چونکە سەری قاڵە، وا دەزانێ بێ خەبەرم!

***

سەفەر و سۆناتاکانی

١٩٨٥/١٢/١٥

من ئەمجارەش دێمەوە سەفەرەکەم درێژ بوو
توێشووم دوو پارچە شیعر و یەک دوو ڕکاعەت نوێژ بوو
من ئەمجارەش دێمەوە سەفەرەکەم تاڵی بوو
توێشووم وا بۆ بەسرابوو وەکو ڕێگەی خاڵی بوو
لە پێچی مێزەرێکدا کامی سەفەر تکا بوو
پێکم سەرەو نخوون بوو دەفری حەزم شکا بوو
من ئەمجارەش دێمەوە سەفەرەکەم هەواڵ بوو
شیعرم دیوانی نەدی کەچی خوێنم حەلاڵ بوو
بەڕێی گەڕانەوەمدا ڕێچکەی ئەشکم کشابوو
دەسکەوتم دوو جوانەمەرگ بنکەیەکیش ڕمابوو
وا، هاتمەوە... دەپرسم لە دیوەخان چ باسە؟
دەڵێن جێی باس نەماوە لەبەر هەڵمەتە کاسە!
هەموو شتێک هەڵمەتە و هەموو شتێک کاسەیە؟
هەموو شتێک لای هەموان بۆخاتری خاسەیە

***

وا ڕەوتی شیعرم تێکچوو سەفەر بوو بەژەهری مار
ساڵێک باوکم نەخۆش بوو، لە جێگەدا کەوتبوو
ڕۆژگارێکی زۆر ڕەش بوو، باریان ئێجگار گران بوو

منیش باری سەرباربووم
وتی ڕۆڵە گوێ بگرە من وا عومرم تەواوە
تۆ بۆچی دەستە ئەژنۆیت، ئاخۆ چیت لەبەرچاوە؟
وتم: «باوکە... ڕۆژی ڕوون»
وتی:«ئیجگار مەحاڵە
تۆ خۆت شایەتبە ڕۆڵە ئەمە ڕۆژگارە دەورە
منیش ئەم خەونەم بینی، تۆ ساوای ناو بێشکەبووی
ئەوا وزەم لێ بڕا
خوایە خای سەبرشێوی، ئەوا پەردەی دڵ دڕا»
ئەی مەینەتی ئەم عومرەم ئەی سەفەری دوورە ڕێ
هەتاکو کوێ لە دووت بێم؟
تاکەی بەستەت بۆ بێژم
کێش و قافیەی شیعرم بەکام بەستە دێتەزار
چۆن بۆ (کەژاڵ)م بگریم، کام باڵورە لەبەرکەم بۆ ساڵە ڕۆژی(بەهار)؟[1]

***

برادەرێک هەرچەندە دەمبینێت و پێم دەگات:
- کاکە ئەمە ژیانە. کاکە ئیتر چی بکەین خۆڕاگرتن چارەیە
هەر مرۆڤی واقیعی لە عاستی کێش و ئێشی ئا ئەم جۆرە بارەیە!-
هۆ شاعیرانی دنیا ئێوە هیچ نەگریاون؟!
کاکە (ڕەسووڵ هەمزەتۆف) خەمخوارەکەی (داغستان)...
لای تۆ پیاو ئەو پیاوەیە کە بتوانێ بەبێ دەنگ
کە بتوانێ بەبێ ئۆف بگری و فرمێسک بڕێژێ
تۆ داغستانت دەوێ و منیش چیای کوردستان
منیش وەک چیاییم
منیش وەک تۆ چیاکانمان، وەک تۆی عاشق و گریان
دەگریم بەبێ ئاخ و ئۆف

(١) (کەژاڵ): کچی گەورەم بوو ١٩٦٢-١٩٨٣بەکارەساتی ڕێوبان لە ١٩٨٣/٦/١٧دا جوانەمەرگ بوو.
(بەهار): کچی بچووکم بوو ١٩٦٨-١٩٨٤ لە ٢/ ١٠/ ١٩٨٤دا بەدەردی شێرپەنجەی خوێن جوانەمەرگ بوو.